

D'ALMADY GYÖZÖ

demonstrációkban. „Feltámadunk!” — „Jőnek a mieink!” — „Csak magyarok legyünk!” stb. hazafias versei nemcsak az ifjúságra, hanem az olvasó közönségre is hatást tettek.

Költeményeinek köszönhető, hogy a többi közt Nyáry Pál figyelme is felé fordult, s viszont Nyárynak, ki a fiatal költőt barátságával tisztelte meg, hogy a megyei élet körébe vonatott, hol élethajója később biztos horgonyt vetett, s hol oly munkásságot fejtett ki, mely terjedelemben és közhasznosságban versenyez azóta is folytatott költői munkásságával.

Nyáry Pál ugyanis Dalmadyt egészen Pestmegyének foglalta le s benne a legjobb acquisitíók egyikét tette a megyének. 1861-ben, a tizenkét évi szünetelés után a megye ismét megalakulván, Dalmady előbb tiszteletbeli, de csakhamar rendes aljegyzővé lett. Az országgyűlés feloszlása után azonban a megyei élet is megszűnővén, a tiszt kar s abban Dalmady is visszalépett a közszolgálatról, és a Schmerling-provizorium évei alatt, 1862-től 1865-ig részint mint ügyvéd (mert a köz- és váltó ügyvédi szigorlatokat már 1862-ben kitűnő sikerrel letette) Pesten működött, részint az atyai háznál, ekkor már Csehben, Komárom-megyében időzött, egy évet pedig Szirákon, a gróf Degenfeld-Bozó háznál töltött, hol a fiatal Degenfeld Lajos grófot a jogi és államtudományokra készítette elő; a mellett folyvást írván költeményeket is, csaknem kizárólag a lyrai nemben, melyek által költői nevét egyre ismertebbé és elismertebbé tette. Szétszórva megjelent költeményeiből, melyeket minden lap, évkönyv s egyéb szépirodalmi közlöny szívesen fogadott, már 1862-ben megjelent egy kötet, Heckenast kiadásában, melyet ugyanott 1863-ban a második gyűjtemény, „Szerelem” cím alatt követett. Dalmady e kötetekben mint a szerelem s általában a szelidebb és nemesebb érzések dalnoka jelenik meg. Kedélyét a vallásos érzés, menten minden felekezeti nyűgtól, hatja át s ez táplálja szemlélődő természetét is. A természet szeretete, s a nagy világban a kicsiny dolgok iránti előszeretet is egyik jellemvonása. Mindenestől költői kedély, mely saját közvetlen benyomásaiból táplálkozik. Hangja is közvetlen, olykor némi pongyolaságig, mintha félne, hogy őszinteségét az erősebb műgond és alakítás megrontja s mesterkeltté teszi.

1865-ben az országgyűlés ismét egybehivatván, a megyei élet legelőször a képviselőválasztások által intéző központi választmányban kezdett lüktetni, hol Dalmady mint jegyző s a szentendrei választókertletben mint választási elnök vett részt. A megyék azonban nem állították meg helyre, semleges téren keresett foglalkozást s egy ideig a pesti hazai első takarékpénztárnál a titkárság mellett működött. A megyék 1867-ben helyre állították s Pestmegyének ismét szüksége volt a kitűnő erőre. Első aljegyzővé választott meg, tiszteletbeli főjegyzői czimmel.

Ez év minden tekintetben nevezetes volt életében. Ugyanekkor választották a Kisfaludy-társaság tagjává, a lyrai költészet terén szerzett érdemeiért. S ez évben lépett be a családi élet szentélyébe is. Házassága is Pestmegyéhez csatolta, mert a megye egyik legtiszteltebb családjából, a fiatal és szép Hajós Rózsát vette nőül. Ezentúl költészetének a családi boldogság

adott ép oly igaz és őszinte, mint egyszerű, keresetlen hangokat; az örömben, melylyel kedveseit ölelte, s a bánatban, midőn kis fiát elveszté. Ez idő óta költeményei a csendes tiszta tóhoz hasonlóak, mely az eget tükrözi, de melyet viharok nem zavarnak, s a gyöngye szél alig fodrozza sima tükörét. A szenvedély hangja ritkán, vagy éppen nem zendül meg „kised lesbosi lantján” — mert még hazafias és politikai költeményeit is bizonyos csöndes contemplatív jellemzi, bár a melegséget s hevet azoktól megtagadni nem lehet.

Élete a lant, a családi élet s a megyei hivatal között egyenlő arányokban oszlott meg. A megyén 1870-ben főjegyzővé lett. Ritka munkaképessége, pontossága s fáradhatatlan szorgalma azt eredményezte, hogy a zöld asztalnál és hivatalszobákban sokoldalulag igénybe vétetett. Rendesen a megye központi árvaszékénél foglalkozott mint jegyző, előadó és bíró: de a mellett a megye közgyűlésein, az egyes bizottságokban, mint pl. az egészségügyiben, a központi választmányban, s mindenek fölött a megyei iskolatanácsban is rendkívüli tevékenységet fejtett ki. Ez utóbbinak 1869 óta állandóan jegyzője volt s mondhatni: lelke, mindene.

A közigazgatási kérdések tisztázására tanulmányaival s az irodalom útján is hatott. Az árva- és gyámhatósági ügyekről, — a mellett hogy a más megyéknek is mintául szolgált megyei szabályzatokat ő dolgozta ki, — alapos cikkekkel közölt a napilapokban: ugyancsak a népiskolai közigazgatásról, melyek mind nagyban járultak ez ügyek körül az eszmék tisztázásához.

Az árvatügyekben szerzett alapos tájékozottsága s kifejtett nagy munkássága tette, hogy 1872-ben az általános tisztújításkor Pestmegye az új árvaszék elnökéül egyhangulag megválasztotta, s e minőségben működik ma is, magasztos emberi hivatása teljes öntudatával, ernyedetlen buzgalommal s közmegelegedéssre.

E rendkívüli hivatali tevékenység s mindenbe, a miben dolgoznia kellett, alapos behatolás és fáradhatatlan munkálkodás, még sem hatott zűbbszótól költsői munkásságára. A Kisfaludy-társaságban 1867 végén foglalta el széket néhány lyrai költeményével s azóta is folyvást részt vett a társaság munkáiban részint mint bíráló, részint mint felolvasó. Versei nagy részét, falusi magánya szabadulva, teljes nyugalomban írta, sokat a „csehi völgy” fái és bokrai között, az erdőben és hegyoldalokon andalogva.

Ez évben szeretett apját is elvesztette s halálát egy érzelmes költeményben siratta el. Hasonló érzékenységgel búcsuzott el a csehi völgytől is, hol annyi édes, merengő költői órákat töltött. Hazafias költeményeiben pedig az idő s a közérzet hatása érzik; így a „Pártokhoz” című költeményében, melyet lapunk is közölt, s mely e sorokkal végződik:

Századot ér minden óra,
Minden ember sereget;
Árvuló ki meg nem érti
Az időt és jeleket! —

a minden jobb erőt felemészítő pártközdelem abbahagyását s az összetartás szükségességét hangztatja, — a mi aztán nemsokára be is következett.

Dalmady költeményei egyébiránt egytől egyig átél érzések, szenvedések, család-

dasok, örömek termékei. Mindegyiknek megvan oka, története a költő életviszonyaiban vagy a közállapotokban. Verseiben — Oviddál szólva — a maga háboruit és a nálunk történő dolgokat énekl. Ő a jelen lyrikusa, melyet nem mozgathat nagy szenvedélyek, nem dühnek viharok, lobogó lelkesedés sem éget; a csendes alkotás, a szenttelen kiábrándulás kora ez; s a dalnok, a ki korának gyermeke, ha őszinte akar maradni, csak kora érzelmeinek adhat hangokat. — á — r —

Dalmady Győző „Összes költeményei”-ből.

I.

Menj ki az erdőbe. . .

Menj ki az erdőbe, hol a rigó füttyöl,
S a pinyók hangja csendül meg messziről,
Melletted hirtelen megszólal a kakuk,
Amott csalogány zeng, itt a gerlicze bug,
A fűben zöld bogár közeledik feléd,
Kék virág veti rád tiszta tekintetét,
És a szent homályban, mit a fák lombja vet,
Láthatlan tündérek emlegetik neved;

Menj ki és pihenj meg! Ottan majd megtudod,
A szegény embernek mennyi vigasz jutott,
A természet mi jó, a világ mily igaz,
Mily hiábavaló az aggodás, panasz,
Nehéz terhe alatt mint éledez a szív,
A legkisebb bokor élni, szeretni hív,
Mennyivel boldogabb, ki remél, vár, eped,
Mint a kinek csupán vesztetni lehet!

II.

Az első nap.

Hazahoztam szép arámat,
Megjött velem az öröm.
Enyim minden. Ki sem lépek
Többé már a küszöbön.
Mit keressek én azon túl?
Maradjon a nagy világ!
A mit bírní vágytam benne,
Az égiek megadák.

Kedvesem! ülj az ölemben,
Szívem érted ver csupán:
Ez az első nap, hogy birlak
Válthatanul, igazán.
Boldog nap! mely minden vágyat
Teljesít bőségesen . . .
Egy szüksége van a szívnek,
És ez egy: a szerelem!

A világ a boldogságot
Mostanáig keresi,
Égtől, földtől kérde: hol van?
A szívet nem kérdezi.
Ha a szív halk szózatára
Egy perezig hallgatna bár,
A szerelmet nem vetné meg,
Régen boldog volna már.

Nézd, besüt a nap szobánkba,
Minket fényvel vesz körül,
Ritkán lát ily boldogságot,
Lelkesedik és örül.
Nem nyomtuk el egy mint mások,
A szív intó szózatát,
És fejünk most az üdvnek
Glóriája fonja át.

III.

Találkozás fiattal.

Kit látok? kit hoznak? A kedves kis fiut!
Elöttem egyszerre virágos lesz az út!
Vidámság szellőit érintik arcomat,
Szívem átmelegül, és az öröm miatt
Hangom is elad.

Még csak hat hónapos, már is mily eleven!
Mintha megismerne, messziről int nekem.
Anyja védi, tartja mind a két kezével,
De alig bír vele: nem is csöndesül el,
Csak ha ott lát közel.

Csókka halmozom el piczi kis kezét,
Szemét és homlokát: drágság mindenik!
Aranyos kis fiam! halkan ezt susogom,
Óvé szeretetem, jószágom, mosolyom
S a fény homlokomon.

Megállok fél uton, egészen feledem,
Hogy van még kivüle egyéb is ideleinn.
Egy angyal, ki hozzám vidor arccal száll!
Újjong a szerelem gyöngéd csókjainál,
Mikkor anyja kinál.

Közttem lassankint megállanak sokan,
A kedves gyermeket köszöntik vidoran,
Kézét fognak velem, bár mind idegenek,
Baráttá teszi őket a jelenet,
Melynek örvendenek.

Boldogan nézek szét. Ujra megtanulom,
Hogy csak a gyermeknél van vigasz, oltalom.
A házon s környéken szelleme örködik!
Drága kis kezei még utban bekötik
A szívnek sebeit.

Az ördögmoesár.

(Vége.)

József hazaérve elmondta apróra, hogy
járt, mint járt Kenderesen. Seres András
uram komolyan hallgatott a beszédre s mikor meghallotta, minő tetszelgést visz végbe az az özvegy menyecske s mikor József azt kérdezte tőle, hogy hát egy becsületes, munkás paraszt embernek egy éven át mind az ötvenkét vasárnapja arra való-e, hogy ott csapja a levét a szoknya körül s hogy utóvégre talán még ne is legyen egyéb jutalma a lebzselésének egy jókora kosárnál: de már arra Seres gazda is kivette a szájából a pipát s bármennyire szerette volna is, ha másként tít vala ki a dolog, meg nem állhatta azt az állapotot szó nélkül.

— Üsse hát a kő! Ne gondoljunk többet vele.

Mikor aztán József elbeszélte, hogy Juliskát is vissza kellett hoznia, mert hisz csak nem hagyhatta egy olyan gyalázatos ember körmei között:

— Azt is jól tetted, mondá az öreg, — magam se cselekedtem volna különben.

Hanem azért meg nem állhatta a két öreg, hogy össze ne nézzen s egyet ne sohajtsion. Hiába, csak bele nyugszik az ember valahogy, ha összedülnek tervei, de azt nem teheti, hogy legalább egyet ne sohajtsion utánok.

Ezzel aztán tisztába volt hozva a dolog az öregekkel. Megállapodtak abban, hogy: gombház, ha leszakad lesz más! Látott kiki a dolga után.

József kivált úgy neki látott a dolognak, hogy egész bele temette magát. Hanem azért szórakozott volt és szomorú. Juliskával szót se váltott többé, meg se látta, ha elment mellette. Pedig nem volt a napnak az a pillanata, a hol ne gondolt volna rá. Az öregeknek dehogy merte volna elmondani szíve baját. Még arra se volt bátorsága, hogy fölkeré volna, vennék magukhoz télen át, hiszen fázik az istenadta és éheznek. . .

De hát csoda történt a szegény zsellér-asszony háza körül aznap óta, hogy Juliska visszatért. Mihók asszony soha se tudta elképzelni, hogyan válhatott az ő fás kamrája a bibliai asszony olajos korsójává, de annyi szent, hogy a fakésztség soha ki nem fogyott belőle. Aztán meg a pince, de még az éléskamra is azonképen járt. A szakajtó soha ki nem ürült a lisztből, a bődön a zsiradékából s zöldség is mindig akadt, mintha a pince földje termelte volna. „Nincs Isten hírével” — mondatagát a jó asszony — „bizonyval valami megfordított tolvaj lopódzik a házba.”

De azért nem mert szólni felőle. Fél a jámbor, hogy boszorkánynak találják

nézni, azért meghagyta Juliskának is, hogy csak hallgasson a dologról. Ha csakugyan a gonosz keze játszik benne, hát hiszen elég idő lesz a papot előhíni akkor is, ha majd a sátnál előáll a számadással.

Juliska azonban jól tudta, honnan fú a szél. De Józseffel nem mert beszélni; félt, hogy ujra kezdi azt, a mit ő annyira kerülni szeretett. Nem bánta hát, akármilyen is. Legjobb, gondolá magában, ha nem avatkozik bele.

Egy nap ott találta Seresné asszonyom Józsefet a szérüs kertben, a mint éppen szántott.

— De már, édes fiam, — mondá egész határozottan — szó ide, szó oda, de én nem viselem el a lelkenem azt a te örökös szenvedésedet. Asztalhoz ülsz: nem eszel, — lefekszel: nem alszol. Csak árnyéka vagy már magadnak. Nem hallottalak nevetni, — mit mondok: nevetni, — de még mosolyogni se isten tudja, mióta. Ez így nem mehet tovább. Tudni akarom, mi nyomja a szívedet? ha bántott valaki, hát csak ki vele!

— Nem bántott engem senki, jó anyám asszony, — felelt József. kieresztve kezéből az ekeszárát, — jó itt éhezozzám mind-egyik. Kelmed is olyan áldott jó anyám nekem, mint tulajdon édesanyám volt szegény. Nem is bánt engem a világon senki.

— Akkor hát megint csak szegény megboldogult Katid után busulsz — mondá az öreg asszony, kitérülve a könyvit szeméből kötője szélével, — no annak pedig nincs más orvossága, mint hogy megházasodol. Az egyszer szent. Azt mondja az apjuk is.

— Magam is belátom, hogy nincs más menekülés. De hát mit tehetek én arról, ha egy se való hozzám, a kiket kelmetek emlegetnek, s ha meglátom őket, csak a különbséget látom köztök és jó Katim között.

— No hát akkor ne tekint azokra, a kiket mi választunk. Válassz te magad. Látod, mi jól ismerünk téged, tudjuk azt, hogy rosztat te nem is választhatnál. Hát csak elő vele, édes fiam, aztán akár csunya, akár szép, akár fiatal, akár öreg, akár gazdag, akár szegény: biztos lehetsz felőle, hogy áldásunkat el nem kerüli. Azt mondja az apjuk is.

— Tudom én azt, hogy kelmetek bele egyeznének, Isten is megáldja kelmeteket érte — válaszolt József felsóhajtva. — De mit használ ez nekem! Nem szeret az engem, a kit én szeretek.

— Téged ne szeretne? téged? — kiáltott az öreg asszony — no akkor nincs is annak sütnivalója! Vagy tán nagyon is fiatal még hozzád, mi?

— No hát mi tőrés, tagadás benne, biz az ugy van. El is követtem már mindent, hogy kiverjem a fejből. De nem bírok vele. Munka közt, templomban, ágyban, a gyermekek között, — mindenütt, de mindenütt csak reá gondolok. Hej, meg vagyok én verve ezzel a gondolatokkal, de nagyon.

— Hiszen te meg vagy babonázva, édes fiam, — mondá az öreg asszony szánakozva, pedig meglátszott a szemén, mennyire örül, hogy egyszer már megtalálta a dolog bibijét. — No itt, a mint látom, nincs más segítség, mint az, hogy az a leányzó változtassa meg a szándékát. S e végből, isten neki, magam veszem kezembe a dolgot.

Azért hát csak ki vele szaporán: hol lakik? mi a neve?

— Nem merem megmondani, anyám asszony; félek, még kelmed is kinevet vele.

— Már hogy nevetnélek ki, te bohó! Azt gondold, hogy a te fájó szíved nem fáj én nekem is? Nos talán a Fejérék Erzsije?

— Nem, dehogy.
— Ugy hát Bodnár Ilus lesz.
— Az sem az.

— Te Józsi, talán nem is lakik ebben a faluban?!

— De bizony itt lakik.
— Rukkolj hát ki vele, vagy az egész falut sorra vegyem?

József nem felelt, csak lecsüggesztette a fejét.

— Veled ma nem boldogulok, — mondá végre Seresné asszonyom türelmét vesztve, — majd ha megjön a bizodalmaid hozzám, hát csak szólj. Isten áldjon meg.

Az öreg asszony sarkán fordult s ott hagyta Józsefet a faképnél, ki szomorúan nézett utána. Aztán utána nyúlt az ostonak, s közzé cserdített vele a két ökörnek: — Csálé csákó, villás!

József úgy tett, mint a gyermekek rendesen, a kik nagyban kéretek magukat, de csak akkor állnak az emberrel szóba, mikor látják, hogy senki se törődik velük. Abba hagyta a szántást, s fölkereste az anyósát.

— Ha már meg kell lenni, édes anyám-asszony, hát tudja meg, hogy a kit én szeretek, senki más, mint Mihók Juliska.

Az öreg asszony kővé meredt e szóra. No erre ugyan nem volt elkészülve, akárkit elébb gyanított volna. Mégis volt benne annyi szív, hogy össze ne csapja a két kezét meglepetésében s csak hallgatott. De a mikor látta, mennyire leveri Józsefet ez a hallgatás, mosolyogni igyekezett:

— Aztán meggondoltad-e jól, édes fiam, ezt a dolgot? el vagy rá szánva egészen?

— Oh anyám-asszony, hiszen ha csak rajtam állana. De az a bajom, hogy a másik hallani se akar róla. Így hát majd bevárom, mi lesz belőlem. Csak nem él az ember örökké talán. Ha a lóra annyi terhet rak az embertelen ember, a mennyit az meg nem bír, hát a ló megbeszakad. Ez a vigasztalásom, mikor a búbanatomat nagyon nehézknek kezdem érezni.

Az öreg asszonynak könybe lábbadt a szeme.

— Azt akarod vele mondani, ugy-e, hogy meghalsz, ha azt a leányt nem kapod? Isten őrizd még a gondolatjától is! Látod, nekem nagyon fáj, ha így beszélsz, mert tudom, hogy mást nem beszélsz, mint a mit érzesz. No hát csak el ne hadd magadat. Hiszen az megfoghatatlan, hogy egy nyomorúságban sanyló leány viszont elment egy ilyen derék, csinos, jólelkű és vagyonos embert, mint te vagy.

— Pedig az egyszer ugy van, — válaszolt József sohajtva.

— Aztán mit mond, hogy miért?

— Azt mondja, hogy kigyelmed, meg apám uram ő kigyelme mindig olyan jó szívvel voltak hozzá, meg az ő édes anyjához, hogy mind a ketten sokat köszönhetnek kelmeteknek, aztán hogy csudar halátlanság volna tőle, ha ő most kelmeteket maga ellen haragítaná azost, hogy engem a gazdag házasságtól visszatart.

— No ha ezt mondja, — mondá Seresné asszonyom, — akkor az csak azt

mutatja, hogy jó lelke van annak a szegény teremtésnek és hogy becsületes leány az isten adta. Hát azt nem mondta, hogy szeret téged s hogy kész lenne hozzád menni, ha nekünk nem volna szavunk ellene?

— Jaj dehogy mondja, dehogy mondja! hiszen épen ez a dolog bibéje. Azt mondja, hogy tisztel is, becsül is, de azt nem érzi, hogy úgy tudna szeretni, mint a hogy egy feleségnek az urát kellene.

— Ezt bizonyosan nem érzi s csak azért mondja, mert ez a legbiztosabb mód, hogy téged távol tartson magától. De ha így áll a dolog, akkor megérdemli, hogy mi is szeressük és hogy érett gondolkodása kedvéért ne vegyük számba, a mi fogyatkozás van az éveiben.

— Igazán? — kiáltott fel József, mi-

Hanem József nem birta beváltani azt a szavát, hogy nem búsul. Akármennyire ura volt is önmagának, napról napra halványabb lett s hanyatlani érzé erejét.

Vége megérkezett a vasárnap. Mise után azt kérde tőle Seresné asszonyom:

— Nos, beszéltél már Juliskával?

— Már hogy beszéltem volna, — felelt József nagy szemekkel, — hiszen nem volt szabad.

— Mikor beszéltél vele utoljára?

— Hát a mikor Kenderesről megjöttünk. Azóta egy szót se váltottunk egymással. Ugy fájt, a mit akkor mondt, hogy nem akarhattam még egyszer hallani.

— No édes fiam, — mondá az öreg asszony — most itt az ideje, hogy beszélj vele. Az én jó apjukom felhatalmazott rá,

Juliska egyszerre halavány lett. Reszketni kezdett, mint a nyárfalevél. A kezét oda szorítá mellére, mintha fájna valami ott belül.

— Hát csakugyan igaz lenne, — rebegé alig hallhatólag, — hogy kend szeret engem?

— Tudom, hogy te azt nem szeretted hallani, — viszonzá József, — de hát tehetek én róla? mégis azt kell mondanom, hogy igen, ha nem akarok hazudni. Nézz reám, és mondd: csakugyan olyan rut vagyok én, a kit szeretni sem lehet?

— Nem, Józsi bácsi, — felelt a lány lestitve szemeit, — kend sokkal szebb, mint a minő én vagyok.

— Ne tizz belőlem csufót Juliska, hisz nem érdemlem én azt meg tetőled. Hanem az igaz, hogy nem hiányzik még nekem se egy fogam, se egy szál hajam. Nem mond-

A SZERÁJ DISZTERME.

alatt szívén egy reménysugár villant keresztül — hiszen az meglehet, hogy csakugyan azért mondja. Nézzé meg az ember! Az igazán szép volna tőle. Olvastam már én ilyen történeteket a kalendáriumban. — De hátha mégse keltek neki?

— Édes fiam, — mondá az öreg asszony ünnepélyesen, — most megígéred, hogy az egész héten át nem busulsz; becsületesen eszel, iszol és alszol, mint hajdanában. Aztán feléje se mégy a Juliskáké háza tájának. Egész egy álló hétig. Én majd az alatt beszélek az apjukom fejével. Ha egyszer ő is beleegyezett: akkor majd megtudod, mi lakik Juliskában?

Nagy kinosan letelt a hét. Seres András uram ez alatt az egész idő alatt egy szóval se árulta volna el József előtt, hogy tud valamit a dologról.

hogy ezt mondjam neked. Azért csak szaporán, menj el hozzá.

József nagyott nézett a szavakra. A kisebb akadály hát már el volna háritva. De hát a nagyobb? Lecsigesztett fővel indult meg Mihók anyó konyhója felé, mint egy halálra szánt.

Juliska ott ült a tüzhely mellett s úgy bele mélyedt a lobogó lángnézésébe, hogy észre se vette Józsefet, csak mikor előtte állt. Erre összereszt, hirtelen felállt s olyan lett az arcza, mint akár az a láng.

— Édes Juliskám, — mondá neki József csendes hangon, — előre is tudom, hogy csak szomorítani jöttem; de hát „az öregek“ oda át meghagyták, hogy még egyszer megkérdezzek: akarsz-e a feleségem lenni? Ne félj semmit, csak mondd ki bátran, a mit úgy is tudok: hogy nem akarsz.

— Nem, a mi nem lett volna igaz; abból tudhatod, hogy mikor azt mondtam, hogy szeretlek: igazat mondtam. Aztán, ha az én szavamnak nem hinnél is, hinnél kellene a tenszemednek. Hát nem látod, mennyire elsápadtam utánad való bánatomban?

Juliska ez alatt egészen magához tért. Ragyogó szemekkel tekintett Józsefre, — de ez a két ragyogó szem József utolsó szavainál könybe borult s a lány hirtelen elfordult, hogy eltitkolja megindulását.

— Látom, hogy utálsz, mert elfordulsz tőlem — mondá József fájdalmasan. — Ne félj tőlem, kérlek, mert az nagyon fáj nekem. Nem illelek én, ne félj, egy rossz szóval se. Akaratod ellen se meg nem öllek, se meg nem csókollak, — lásd még a kezdet se fogom meg. S ha azt akarod,

A MEZZIN.

hogy elmenjek, hát csak a kis ujjaddal ints. Megértem én, ne félj.

Juliska csendesen hátra nyújtotta reszkető kezét s beletette a Józsefébe, de feléje fordulni akkor se mert, csak nézte azt a kimenézet, mintha ekkor látott volna életében először olyat.

— Értelek, — mondá József, — te szánakozol rajtam. Neked is fáj, hogy miattad vagyok ilyen boldogtalan; de szeretni még se szeretsz.

— Mért beszélsz így velem, — válaszolt Juliska, — hát erőnek erejével meg akar rikatni?

— Jó leány, neked jó lelked van, tudom én azt. Mit tehetsz te róla, hogy nem tudsz szeretni? Tudom én, hogy te nem vagy oka. Nem is akarlak erőszakolni. Itt van kezéd az enyémbe, úgy-e hogy még csak meg se szorítottam. Ott az erdőben, mikor aludtatok, kísértetbe jöttem s majd hogy meg nem csókoltalak. Oh milyen kinokat álltam én ki akkor! Azóta minden éjjel feléled álmodom. Álmomban annyiszor, de annyiszor csókollak, ölelek. S most is olyan különösen érzem magamat. Azt hiszem, ha te egyszerre csak felém fordulnál, aztán olyan szemmel tekintnél rám, mint én te rád s ha ide hajtanád azt a kis fejedet a vállamra: azt hiszem, mondom, itt halnék meg örömben. Te bizonyosan haragodban halnál meg, ha át mernék karolni.

József úgy beszélt, mintha álmában. Maga se tudta mit beszél. Még azt se, hogy egyáltalában beszél-e? Ontudatos állapotában nem is tudott volna tán így beszélni, — de magán kívül volt szerelmében és fájdalomban, s beszéde inkább egy lázas beteg beszéde volt.

Juliska pedig még egyre reszketett. Egyszerre azonban megfordult. Két szép szeméből csakugy omlott a köny az arcára, a mint azt fájdalmas szemrehányó tekintettel József emelte. Szegény fiú, összereszt, — azt hitte, már közeleg a halás csapás. El akart fordulni, hogy ne kelljen bevárnia szemtől szembe. Ekkor a kis leány egyszerre mind a két kezével átkulcsolta nyakát s keblére rejté síró ábrázatát.

— Ah, hát nem tudtad eltálatni, meny nyire szeretlek! — zokogó csendesen.

József bizonyára meghalt volna örömeben, mint a hogy hitte is, hogy egy ily fordulatra okvetlen meg kellene hálnia, ha e pillanatban nem rontott volna be az ajtón Petike hatalmas vesszőparipán, utána pedig a kis Erzsi, madzagostorral verve kis bátyja táatosát.

Ez a betérés azonban észére térítette. Hirtelen felkapta a két gyermeket s oda tette a Juliska keblére, aztán átölelte mind a hármat, s felkiáltott:

— Most már ti se vagytok árvák!

Sand George után

Tórs Kálmán.

A Szeráj és lakói.

A nyugoti nemzeteknél maig is valami titokzatos fogalom van elterjedve a keleti fejedelmi család életéről, a Szerájról és természetesen a háremről is. Akadtak ugyan egyes írók, kik, állítólag mint szemtanúk, beszéltek el egyet-mást azok közül a csodadolgok közül, melyek a Szerájban folynak, de ezek nagy része humbugnak sült ki. De utjabban, kivált nők, többen megfordultak a Szerájban s egyik-másik épen valamelyik pasának a neje volt s így csakugyan saját szemökkel látott dolgokról beszélhettek.

Mintegy két éve jelent meg Angolországban egy nagyobb könyv a Szerájról, melyet Melek Hanum írt, ki egy ideig mohammedán asszony volt s a kereszténységre visszatérve, előadta tapasztalatait a török nők életéről.

Egy ily munka után közöljük mi is a Szerájról s a török nők életéről a következőket. „Nincs ország Európában — mondja — hol a nőknek bizonyos tekintetben könnyebb életük lenne, mint a háremhölgyeknek. Miveltebb államokban szégyenletes kivételnek tartják a tökéletes téletlenséget, főleg a nőknél, de Törökországban átalános az, és e tekintetben a nők mind egy hurot pendülnék. A nevelés teljesen hiányzik a hanum-nál (hárem-hölgy). Az oly ifjú leányt, ki 13—14 éves korában iskoláit rendszeresen végezni szokta, ha egy kis varrás vagy himzés mellett olvasni is megtanult, már kitűnő nevelésnek tartják, ha pedig még az írás titkaiba és a számolás leg- elemibb szabályaiába is be van avatva, már akkor valóságos tudósának tekintik.”

A keleti nők kétségkívül a legmunkátlanabb nők az egész világon, de mentségükre hozhatjuk fel azt a körülményt, hogy e téletlenség nemesapán természetükben és velük született hajlamaikban gyökerezik, hanem nagy mértékben függ társadalmi helyzetüktől és körülményeiktől is. Az előkelőbb családok leánygyermekét szándékosan s kényeztetésből tartják tudatlanságban, míg a közép osztályok nőinek az ott uralkodó társadalmi fogalmak és szokások nem engedik meg, hogy valami mesterséggel vagy kereskedéssel foglalkozzanak, s így ők is semmittevésre vannak utalva, mint az előkelőbb osztályok hölgyei. Sőt még a legszegényebb nő is csak kivételesen s bizonyos időkben dolgozik, mert a török férfiak zsarnoksága, főleg Stambulban, soha se meggyanyna, hogy a nőket munkára kényszerítsék, s a szegényebbek is tartanak nejük mellett legalább egy rabszolganőt, ki a dolog nehezét mindig elvégzi asszonya helyett.

Igy tehát valamennyi török nő, bármely társadalmi osztályhoz tartozzék is, ugyszólván örökös téletlenség van kárhoztatva, s ennyiben és abban a tekintetben, hogy főleg az előkelőbb háremhölgyeknek minden kigondolható vágyát és szeszélyét teljesíteni szokták, s teljes életük élvezetük és mulatságok közt telik el, úgy a három falon belül, mint azokon kívül, bizonyára sok nyugoti nő irigyelne sorsukat, ha helyzetüket közelebbről ismerné. De magától érthető, hogy itt a dolognak csupán anyagi oldaláról van szó: értelmi és erkölcsi tekintetben természetesen másképpen áll a dolog, s ha ezt az oldalát tekintjük a keleti nők életének, azonnal méltányolni, sőt helyeselni is lehet a szánakozást, melylyel a nyugoti nők keleti nővéreik sorsa iránt viseltetnek.

Máskülönben az a kényszerített munkátlan- ság sem nagyon irigylendő. A téletlenségnek mindig nyomában jár az unalom, ez a csunya szörnyeteg, a mely a restségnek édes gyermeke, és evvel a kegyetlen, borzasztó ellenséggel a keleti nők folytonos harcban állanak. Ez okból minden gondolatuk és minden törekvésük abban összpontosul, hogy az unalmat elűzhessék, vagy más szóval: hogy mulathassanak és az időt pusztíthassák, s ezt a mesterséget sikerült is nagy tökélyre vinniök. A gazdagabb háremekben, hol minden hanum-nak nemesak hogy külön lak- osztálya, hanem külön szolgaszemélyzete és háztartása is van, e nők hol az egyiknél, hol a másiknál gyűlnek össze, s ilyenkor aztán zenélnek, dalolnak, különféle társas játékokat játszanak, nevetgélnek, pletykálnak és regéket mondanak. Van ilyenkor dal, zene, tánc, ballet, némajáték, úgy hogy csakugy csengnek-bongnak beléjük a Szeráj pompás terméi. Azután következ a fürdés a maga külön játékaival; azután a közös séta és futkározás a gyönyörű kertekben és terraszokon, a hinták kellemes és kábitó himbálása és a hamac (sálból készített függő ág) lassu, altató ringása — s mindezek a kimaradhatatlan csibukok és narghilék s folytonos nyalakodások közepette, minthogy e nők akár unják magukat, akár jól mulatnak, szüntelenül esznek. Végre van még egy ritka mulatságuk, mikor t. i. nagyobb sétára mennek. Ilyenkor egy-egy néger vagy néger nő kíséri őket, kiknek örökös morgogása, torzarcú és ide s tova hanykolódása nem csekély vidámságot idéz elő az utcai csöcseléknél, de a hárem- hölgyekre kissé lealázó.

A leggazdagabb hárem az egész török birodalomban természetesen a szultáné, mely a stambuli Szerájban van elhelyezve. A Szeráj oly terjedelmes épület, a melyről régen azt hitték, hogy Bécs belvárosánál nagyobb. Falai egyen- lőtlen háromszöget képeznek, a melynek két oldalát a tenger hullámai csapkodják. Fekvését sokan legszebbnek tartják az egész föld kerek- ségén, minthogy ablakaiból páratlan kilátás nyí- lik az Arany-szarvra, a Bosphorus bejáratára, Ázsia partjaira és a Márvány-tengerre. A Szerájba egy nagy kapun át jut az ember és ez az ugynevezett „Fényes kapu”, melyről a szultá- nok udvarát elneveztek. A főépületen kívül még több mellékeépület is emelkedik a Szeráj falain belül, de azok inkább csak a mult századból valók s csak néhány ritkaságot rejtenek maguk- ban, melyek lényegesebb maradványai ama tö- merdek kincsek, melyet a szultánok a hódító hadmenetek idejében összehalmoztak. A gon- datlan és fatalista törökök régekte inkább csak mecsetjeiket építették körül, míg maguk gyaró- faházakban, sőt Abdul-Medzsidig a szultánok is csak egyszerű fapalotában laktak. Természe- tesen a tűz gyakran pusztított e könnyűszerű épületek közt, úgy hogy különböző korszakok- ban hol az egyik, hol a másik része égett le a Szerájnak, míg 1665-ben majdnem az egész a lángok martaléka lett és ekkor a nők lak- osztályának roppant fényűzéssel berendezett díszterméi is elégett.

A mi a Szerájból ma megvan és a hogy megvan, megközelítő fogalmat sem nyújthat ama bámulatos hatalomról és eszeveszett fényűzésről, melylyel a régibb szultánok kedvenceiket kör- nyezték. A török történetírók műveiben hiába keresnénk adatokat a szultánok életéről s az ottoman udvar szokásairól; a Szeráj története inkább a régi utazók könyveiben van megírva és ama képek titkos jelentéseiben, kiket a bécsi és versaillesi udvarok mindenkor nagy számmal tartottak a „Nagy-urak” közelében.

Az utazók, kik Stambult a szultánok fény- korában látogatták meg, szintén megvallják, hogy a Szeráj belsejét sohasem látták; a har- madik udvar küszöbét egyikök sem léphette át s még futó pillantást sem volt szabad vetnie a mogorva és szűk trónterembe, hol a Nagy-ur, a Padisah, a Felséges császár, a Hívók parancs- noka, a Próféta utóda, Allah árnyéka kihallga- tást adott a keresztény fejedelmek követneik; azonban minden utazónak sikerült érdekes ada- tokat gyűjteni s leírásaikat oly emberek elbe- szélései után készítették, kik a Szeráj belsejében éltek.

A XVI-ik század közepe tájáig a szultánok a II-ik Mahomed által épített régi Szerájban laktak, mely hatalmas várszerű épület volt Stambulnak kellős közepén, s melyben most a szeraszkiez (hadügyminiszter) és hivatala székel. Azonban II-ik Szolimán szultán kiköl- töztött a régi palotából, melyet lehetetlen volt kellő módon kiszépenítenie s feleségeit és kincseit fővárosának végére, a Szent-Zsófia templom szolgálatában állott görög papok által elhagyott gyönyörű tengerparti tákjára telepítette át. Ott, ama pompás magas fekvésű helyen építette föl császári lakát, az új Szeráj, melynek világhírű kertjeiben több mint ezer bosztandzi (kertész) ápolgató a föld kerekességének legszebb vetemé- nyeit és legkritkább virágait. A szultán az új épület nyári terméből, melyet rajzunk tüntet föl, oly nagyszerű körülványt élvezhetett, a milyen a világ egyetlen más fejedelmi palotá- jának ablakából sem kinálkozik. E ritka fényű- zéssel berendezett termet a hanumok és odalisz- kok kisebb terméi vették körül, melyekből a vidám mulatságok zaja behallott a Nagy-urhoz. Az 50-es évek elején az udvar ez új Szeráj is odahagyta és Beshiktashba költözött.

A Szeráj a szultánok hatalmának fényko- rában mintegy 5000 embernek, férfinek és nő- nek szolgált lakhelyül, ide vére az első udvar- ban elszállásolt katonaságot is, a hires janicsá- rokat. A fekete és fehér eunuchok, a törpék, némák s a szultánok nejei és fiatal apródjai a belső lakosztályokban éltek; körülbelül 3000-en voltak. E szolgaszemélyzet nagy része nem tar- tozott a török nemzethez. A legtöbb keresz- tyén születésűek, de a Nagy-ur alattvalói voltak s többnyire mint kezesek vagy egyik-másik meg- hódított nemzet a d ó i kerültek a Szerájba.

A régi fénynek és hatalomnak most már csak árnyéka látható a Szerájban, de azért ez az

árnyék is oly fényes, hogy a török birodalom hanyatlásának és eladósodásának árnyéka, mely nagy részben a Szeráj egykori fényének és mos- tani „fényes árnyéka”-nak köszönhető, csak annál sötétebbnek tűnteti föl.

S. L.

A müezzin.

Mohamed próféta nem elég meghatónak, nem elég rábeszélőnek találta a haragok érzé- nyelvét, hogy az embereket vele imára hívja össze; azért rendelte tehát, hogy emberi hang forduljon az emberi kebelhez. Célját elérte. A ki egyszer hallotta csendes estén a müezzin éne- két, annak mindig ott cseng füleiben a melodikus ének, melylyel a müezzin a minaré erkélyéről imára hívja össze az igaz hívőket. A dsámik (nagyobb imaházak) és mecsetek keleti oldalán rendszerint egy vagy két karsu minaré emelke- dik fel a kupola fedelű imaház felett. Vannak imaházak négy minaréval is, a konstantinápolyi Ahmedí dsáminak, a mekkai dsámi mintájára hat minaréja van. A minaréknak nagyon karsu, de magas tornyok, rendszeren két-három erkélylyel. Az erkélyekre meredek csigalépcsők vezetnek föl a minaré belsejében, de ezek olyannyira szű- kek, hogy egy személy is csak nagynehezen tud rajtuk felkapaszkodni.

A lépcsők körül, úgy szintén az erkély- fülkéiben is a mohammedánok által hagyomá- nyilag kegyelt galambok százaiál fészkelnek s a templom vagyonából jár ki táplálékuk. A mi- naré meredek lépcsőin napjában ötször kapasz- kodik fel a müezzin, vagyis imahírdető. A müez- zin, az alsó rendű paposztályhoz tartozik s az imahírdetésen kívül az egyház galambjait eteti és holmi kisebb teendőket végez a mecsetben. Főkötelessége, hogy teendőjét végezhesse. Tiszta csengő hang, melynek érzéssége a környékre elhatáson.

Az imaidők következők: 1. Hajnalhasadás és napfelkölte közt (szabah namazi.) 2. A nap delelésekor (öjle namazi.) 3. Mikor a napóra mutatójának árnyéka kétszeres hosszúsága és tart naplementig (ikindi namazi.) 4. Naplemen- tekör (akhsam namazi.) 5. A láthatár teljes első- tétlétől hajnalig (játsi namazi.)

A müezzin az öt imaidőt, mindig ugyan- azon erkélyről hirdeti ki, csak ünnepeken és pénteki napokon megy a legmagasabb erkélyre.

Az egyes imaidők kihirdetésére ugyanazon éneket és szöveget használja, mely valóban meg- ható és az ember keblét ájtatosságra hangolja. Az ének szövege következő: „Nagy az isten! (négyyszer.) Hirdetem, hogy nincs más isten, csak egy (ismételve). Hirdetem, hogy Moham- med isten prófétája (ismételve). Jertek imára (ismételve). Jertek az üdv templomába (ism.). Nincs más isten csak egy isten!” (Allah' u ekber. Eshed'u enne la illah' i il' Allah. Eshed'u enne Mohammed reszul' ullah. Hajje al' esz-salath. Hajje al' el-felah! Ve Allah' u ekber. La illah' i il' Allah!) Hajnalkor még e szavakat kapcsolja énekéhez: „Az ima üdvösebb az álmnál!” (ism.) (Esz-salath' u khajr' un min' en-smih!)

A müezzin az éneket (ezan) először kelet felé fordulva kezdi s úgy áll, hogy arcával az égre tekinthessen. Az ezan alatt mindkét fülét egy-egy ujjával bedugja, hogy e szent foglalatossá- gában semmi meg ne zavarja.

Mialatt a müezzin énekel, az igazhívők ez igéket mondják magukban: „Nincs erő, nincs hatalom csak istenben, az erőben és hatal- masban.”

Bevégezván énekét figyelmeztetésül el- mondja: „Mindenki készen van az imára.” (Kad-kameth esz-salath), mire azután az ima veszi kezdetét.

A müezzin énekéből, főleg éjjel, mikor a város csendes, valami megható vallási rajongás és ájtatosság szól. A holdas éjben százként égre meredő minaréknak festői látványt nyújtanak. A kép meglehetősen, mikor az erkélyen feltűnik a sötét alak s gyönyörű dallamát csengő tiszta hangon éneke. A minaréknak egymásután megle- venülnek s a müezzinnek bájoló öszhangban hív- ják imára az igazhívőket. A csendes éjben fű, fa, virág, hegyek visszhangoznak a müezzinnek énekét, a tenger habjaiból meghatón kél a visz- hang: II Allah!

Erődi B.

A jövő negyedszázad égi tüneményei.

Kirkwood Dániel amerikai tanár „Csilla- gászati jövőndölések” cím alatt egy amerikai lapban táblás kimutatást közöl ama nevezete- sebb tüneményekről, melyek az égen a köze- lebbi huszonöt év alatt láthatók lesznek. E táblás kimutatásból, mely a hold- és napfogyatkozások, bolygó-átvonulások, üstökösök megjele- nését s a nagybbszerű meteor-záporokat fog- lalja magában, érdekesnek találjuk a következő fontosabb és nevezetesebb adatokat kiválogatni: 1877. augusztus 23-án a holdnak teljes fogyat- kozása lesz látható Európa és Észak-Amerika egy részében. A Venus átmenetének mindig fontos és nevezetesebb csillagászati eseménye 1882. december 6-kán fog végre menni s földünk északi félgömbjének nagy részén látható leend. A napfoltok legnagyobb mennyisége, továbbá az 1812. évi nagy üstökösnek újbóli megjelenése az 1883-ik évben várható, minthogy ez üstökös egyszeri pályafutásának ideje (a nap körül) 70 évre és 8 hónapra van számítva. Nagyszerű meteor-hullás van jósolva 1884. ápril 20-ára s ugyanez év októberének 4-én teljes holdfogyat- kozás is lesz. 1886. februárjában Winnecke üstökös fog visszatérni.

Az egyetlen alkalom arra, hogy Észak- Amerika lakói teljes napfogyatkozásban gyö- nyörködhessenek, ebben az egész században csak egyszer fog kinálkozni, akkor is csak Colorado államban, 1878. július 28-án. A novemberi me- teor-özönnök ama része, a mely az 1877-iki és 1820-iki meteor-záporokat előidézte, 1885 és 1888 közt fog visszatérni. Szintén jelentékeny meteor-hullás várható 1892. november 24-e körül is, melyet a Biela üstökös fog előidézni. 1898. december 27-ének éjszakáján a hold tel- jesen el fog sötétülni. A novemberi meteor- hullás legnagyobb részű jelenetét 1899. novem- ber 15-ének reggelére várják a csillagászok. 1900. május 27-én pedig teljes napfogyatkozás lesz látható Virginia államban. Ez általánosabb jelentőségű égi tüneményeken kívül számtalan sok apróbb üstökös csillag fog visszatérni vagy először megjelenni, a Merkur több ízben el fog vonulni a nap korongja előtt és több csillag fog elrejtőzni és újból megjelenni.

E táblás kimutatás összeállítása jelentékeny haladást jelez a csillagászat terén annyiban, hogy ma már a meteorokat is amaz égi testek közé lehet számítani, melyeknek pályája és megjele- nése biztosan kiszámítható, s a csillagász előre megjövendölheti azt az időt, mikor a csillagos ég e „kóbor cirikálói” éjünket oly meglepően szép tűzi játékokkal világítják meg.

S. L.

A REJTELMEZ SZIGET.

Harmadik rész: A sziget titka.

X. Fejezet. Nemo kapitány története és végreelrendelése.

Nemo kapitány röviden, de szabatosan adta elő élettörténetét. Látszott, hogy halálós gyön- geséggel küzd annak elbeszélése közben. Smith Cyrus több ízben kérte, hogy vegyen lélekzetet s pihenjen egy kissé. De ő csak azzal hárította el e jóakaratu kéréseket:

„Hiába! Örám meg vannak számlálva!”

Nemo kapitány eredetére nézve elsőként hindu volt; Dakkar herceg, az akkor független bundelkundi terület rajahjának fia s India hőse- nek, Tippos-Saibnak unokaöccse. Atyja őt már tíz éves korában Európába küldötte, hogy ott teljes kiképzetést nyerjen, hogy egyenlő fegy- verekkel küzdhesen azok ellen, kiket hazája elnyomóinak tartott.

Tízöt harmincz éves koráig a kitűnő tehet- ségekkel fölrüházott, nagyszívű és szellemű Dakkar herceg folyvást tanult s képezte magát a tudományokban, művészetekben és irodalom- ban, s minden tekintetben ritka magas mivelt- ségre tett szert. Bentazta egész Európát; szüle- tése és gazdagsága minden ajtó megnyitott előtte s keresetté tette őt minden körben, de a világ csábjaitól mégis meg tudta magát őrizni. Szép s fiatal léte komoly és tiszta maradt, csak a

tudás szomjától epeesztve s szívében őrizve a mély gyűlöletet fajja elnyomói ellen. Egy orszá- got gyűlölt, melynek földjére nem is akarta lábát tenni soha, egy népet, melynek előnyeiből nem akart részt kőzni magának soha; gyűlölte Angliát. A legyőzött egész gyűlöletét a hódító iránt érzé s táplálta szívében. Fia azon souve- rainek egyikének, kiket az egyesült királysá- gok csak kényszerrel hajhattak rabigába, Tippos- Saib rokona, a bosszu és megtorlás gondolatában növekedve, forró szerelemmel az angol lánczok- kal megterhelt hazája iránt, soha sem lépett az átkozott földre, melynek India rabságát köszönte.

Dakkar herceg művészzé lőn, kire a mű- vészet csodái nemesítő hatással voltak; tudóssá, ki előtt a tudomány legmagasabb látköre sem maradt zárva; államférfiá, a szó európai ér- telmében. Kik csak felületesen ismerték, koz- mopolitának vélhették, ki megtagadja nemzeti- ségét az általános miveltésért. Pedig világért sem volt az. E művész, e tudós, ez államférfi, szívében hindu maradt; hindu bosszuvágyában, hindu a reményben, hogy az idegen hódító által leigázott hazáját egykor szabaddá teheti még!

1849-ben Dakkar herceg visszatért Bun- delkunda. Ott nőül vett egy nemes hindu nőt, kinek szíve épen úgy vérzett hazája szerencsétlenségén mint az övé. Két gyerme- kők is született, kiket szeretetök egész meleg- gével halmaztak el. De a családi boldogság nem feledtethette vele hazája leigáztatását. Csak al kalomra várt. S az nem is készt soká.

1857-ben kitört a sipoy-k lázadás. Dakkar herceg élére állt annak, s lelke lőn a fölkelésnek, mely vezetése alatt egyre nagyobb mérvet öltött. Ő mindenütt az első sorban küzdött, hősileg s élete kockáztatásával.

Soha az angol uralom Indiában ily nagy veszélyben nem forgott. S ha a sipoy-k, mint remélték, kívülről segélyt kaptak volna, az angol uralomnak ezuttal vége is lett volna Ázsiában. A külsőleg azonban elmaradt s a jog ezuttal is az erőszak áldozatául esett.

Dakkar herceg, bár kereste a halált, nem halhatott meg s visszavonult a bundelkundi hegyek közé. Határtalan embergyűlölet és életundor foglalta el lelkét. Pénzzé tevén min- den vagyonát, husz egy néhány hű emberével — eltűnt, senki sem tudta hová.

A harcok helyét a tudós foglalta el. A csöndes óceán egy pusztaszigetén állította föl kohóját, műhelyét és gyárat s egy tengeraltat járó hajót épített: a Nautilust. A villanyosságot tette annak mozgató elemévé s magát Nemo kapitánynak nevezvén, a tenger mélységének karjaiba dobta magát.

Évek és évek teltek. A lakott föld önkén- tes száműzöttje, az északi és déli sarkak közötti tengerek utazója lőn s összegyűjté kincseiket. A vígói öbölben 1702-ben elsüllyedt kincsek neki csaknem kimeríthetetlen forrásul szolgál- tak, melyekből elnyomott s szabadságukért küzdő népeket segélyezett, mint pl. a kandiotá- kat a török ellen.

Már rég nem volt semmi érintkezése az emberekkel, midőn 1866. november 6-kán a véletlen három embert vetett hajójára, Aronnax francia tanárt, szolgálójával Conceillel s egy északamerikai cethalászszal, Nad Land-dal. 1867. június 22-kén e három embernek sikerült menekülni a Nautilusról.

Azután Nemo kapitány ismét folytatta magános életét a tengereken. Rendre-rendre elháltak társai, s mindnyájan a Csöndes-tenger koralltemetőjébe kerültek. Nemo kapitány egye- dül maradt. Hatvan éves volt. Közeledni érezte halálát. S hajóját ama tengeraltati kikötők

egyikébe vezette, minőket többet ismert; a Lincoln-sziget alatt, a hol már azelőtt is nem egyszer megfordult utazásaiban.

Hat éve már, hogy Némo kapitány itt rejtőzött; nem utazva többé, csak nyugodtan várva halálát — midőn a véletlen a léghajó bukásának szemtanújává tette, a melyen a richmondi börtön foglyai menekültek. Buvárkészülékébe öltözve épen a víz alatt járkált, midőn a lebukó léghajóból Smith Cyrus a vízbe kibukott. Ekkor mentette meg Cyrust s vitte ki a partra, egy barlangba, eszméletlenül.

Rejtekből figyelemmel kísérte a lég hajótörténeket életét a pusztaszigeten, a nélkül, hogy magát nekik mutatta volna. Azonban folyton növekedő érdeklődéssel szemlélte küzdelmeiket s munkálkodásukat és önkénytelenül behatolva életük rejtelseibe, olykor gondviselészerűleg lépett közbe, veszélyes pillanatokban, javukra.

E nagy embergyűlölőt ellenállhatatlan ösztön vonta a jöttvérsre. Ő volt az, a ki Smith

Harbert a kapitányhoz közeledett. Térdei meghajta előtte s lecsüngő kezét megragadva, megcsókolta azt. — A haldokló szemeiből egy köny gördült alá!

„Gyermekek!“ szolt, „légy áldva!“

Ezalatt reggel lett. Némo kapitányt teljes kimerültség s fáradtság fogta el az éj, s az elbeszélés fáradalmait és izgalmai után. Smith Cyrus és Spillet Gedeon figyelemmel szemléltek a beteget; látszott, hogy mint az olajafogyott mécs, kialvóban van. Tényleges körjelek nem mutatkoztak rajta; végelgyengülésben haldoklott.

Halk hangon arról beszéltek magok közt, hogy talán a szabadlevegő felüdítene. De elgondolhatták, hogy Némo kapitány abba nem fogna belé egyezni, hogy a Nautilusról távozzék, s kétségkívül azon akar meghalni.

A beteg meghallotta, vagy kitalálta, miről beszélnek s megerősíté véleményeket. Ugy van, s hajóján akar meghalni, s azt akarja, hogy ez legyen koporsója is.

Harbert a kapitány felé közeledett.

A REJTELMES SZIGET

Cyrust megmentette, a ki az ebet a barlangba visszavezette, a ki azt a vízből kidobta, a ki a csónakot a Mercy-folyón lehocsátotta, a ki a tengerbe dobott palacszkát az Ayrton nyomára vezette, a ki a majmokról elfoglalt gránitlakból (hová a szikla-kuton át feljárt) a köthélgéscsót ledobta; ő volt, a ki a kalózhajót megsemmisítette, a ki Harbertnek a mentő chinint vitte s az öt rablót villanyütéssel megölte.

Midőn Némo kapitány befjezde életörténetét elbeszélését, így szolt:

„Uraim! most ismerik életemet: itéljenek fölöttem!“

Smith Cyrus kezét nyujtá Némo kapitánynak s kifejezé maga és társai halálát, a nekik tett nagy szolgálataikért. A mai az ítéletet illeti, attól tartózkodnia kellett.

Nem birt már fölemelkedni fektéből. Halkan, alig érthetőleg beszélt.

„Igerjék meg, hogy utolsó kívánságaimat teljesítik. Holnap meghalok — s azt akarom, hogy a Nautilus legyen koporsóm; e tenger-alatti öböl feneké legyen sírom. Önök itt várják be halálomat. Akkor távozzanak a hajóról s hagyják azt, a természetét és művészet kincseivel együtt koporsómul. Ime itt e szekrény, mely több millióra menő értékű gyémántot s gyöngyöket tartalmaz, — ezt fogadják el tőlem, hagyatékul. Minden egyet maradjon a hajón. Mikor távoznak, zárják be a fedélzet vas lemezét; aztán — mielőtt leszállnak a csónakba, melyen ide jöttem s melyet önöknek hagytok: nyissák fel azt a két csapat, melyen át hajóm víztartói megtelnek vízzel, hogy a súly lassan s csendesen levigye a tenger fenekére, a mélységokba!“

Cyrus és társai nem mertek ellenvetést tenni. Hisz egy haldokló végrendelete volt, a mi elejükbe adatott.

— „Igerik-e?“ — kérde gyöngülő hangon — „hogymint megteendik.“

— „Igerjük!“ mondá Smith Cyrus meghatottan.

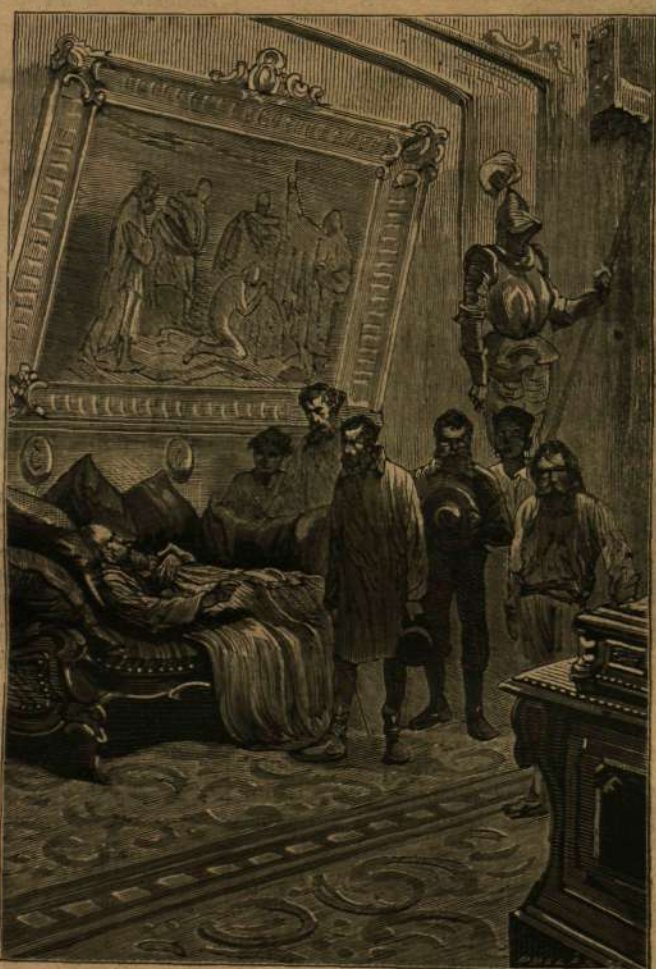
— „Köszönöm!“ — szolt a haldokló. Aztán jelt adott, hogy hagyják magára. Spillet maradni akart, mondván, hogy bir némi orvosi ismerettel s talán segítségére lehet, ha netalán valami roham jőne rá.

— „Minek!“ — szolt Némo kapitány — „holnap úgy is meghalok.“ (Folyt. köv.)

Egyveleg.

Természetes szappan. Uj-Mexikóban igen czélszerű szappan-pótlékot fedeztek fel, az ugynevezett szappan-füvet, a melynek gyökereit a mexikóiak sikerrel használják mosásra. Ottani lapok azt állítják, hogy e szappan-gyökér sokkal jobb, mint a mesterséges szappan főleg gyapotszövetek mosására, minthogy a szennyet és zsírfoltokat jobban kiveszi, s a kelmének korábbi fényét egészen helyreállítja.

Egy ember mint ágyugolyó. Párisból egy czirkusban előfordult balesetről írják a következőket: A

Nem birt már fölemelkedni fektéből.

„Lapok Petőfi Sándor naplójából.“

(Vége.)

Pest, március 20. 1848.

Az egyetértés, mely eddig kivétel nélkül uralkodott a fővárosban, bomlani kezd. Némek polgárok, bevádolják benneteket a nemzet és az utókor előtt, hogy azt ti bontottátok fel! e kettő itéljen felettetek.

Ők nyilatkoztak először, hogy a nemzetiségbe magok közé zsidót be nem vesznek, és így ők dobta először sarat március 15-kének szűz tiszta zászlajára!... avagy nem áll-e azon a jelző, és nem kiáltottátok-e velünk: szabadság, egyenlőség, testvériség? igen, ti velünk kiáltottátok ezt, de — most már látjuk — nem igazságszeretből, hanem félelemből!

Megszüntetek már félni? ne szűnjetek meg, mert előtt és még nem mult el a jutalmazásnak és büntetésnek ideje!

Várhattok-e igazságot a magatok részére, ha nem vagytok igazságosak mások iránt?

S miért üldözték ti a zsidókat, hogy meritek őket üldözni itt minálunk? hullott-e egy csepp véretek e földre, midőn a hazát szereztek vagy midőn oltalmazták? nem; ti jöttmet emberek vagytok, alig van köztetek olyan, a ki be tudná bizonyítani csak azt is, hogy első nagyapja itt halt meg, annál kevésbbé, hogy itt született. Olyanok voltatok mint az I, midőn bejöttetek; most olyanok vagytok, mint az O... legyen bennetek annyi becsületérzés, hogyha már nem szerettétek is e nemzetet, melynek földjén meghittatok, legalább ne piszkoljátok azt be.

De a legszomorúbb az, hogy nincs olyan gyalázatos ügy, melynek pártfogói, apostolai ne támadnának. Ezen égbekiáltólag igazságtalan zsidóüldözésnek apostola lett néhány zugprókátor, kik most szeltíre prédikálnak a zsidók ellen, s a ki az igazság mellett szót emel, arra e megvetendő hamis proféták elég szemtelenek azt kiáltani, hogy a zsidók által meg van vesztetve. A nyomoruk! nem tudják, vagy nem akarják hinni, hogy náluk becsületesebb emberek is vannak, kik nem a szennyos önérdék rab-szolgái, hanem a tiszta igazság és humanismus barátai.

Pest, március 24. 1848.

Az urbert eltörölte az országgyűlés. Nagyon szép tőle, de még szebb lett volna, ha ezt előbb teszi. Akkor viselhette volna a nemesség a nagylelkű nevet, de most, midőn ezt a végső szükségből tette és ijedségből, nem tarthat rá számot. A tekintetes karok és rendek, s a méltóságos és nem t'om miféle főrendek azt a hirt kapták, hogy Petőfi Sándor a Rákoson tanyáz, de nem egyedül, hanem 40,000 paraszttal egyetemben, s ezen kellemetes meglepetés indította őket azon nagylelkűségre, hogy az urbert eltörölték. A mi a hirt illeti, ez alaptalan hír volt, de ha nem tették volna a t. cz. urak azt, a mit tettek, biztosíthatom őket Petőfi Sándor nevében, hogy ezen alaptalan hírek nemsokára alapja és alakja lett volna, azaz igaz lett volna tetőnül talpig, csak azzal a kis különbséggel, talán, hogy nem 40, hanem 80 vagy még több ezer ember jelent volna meg a Rákoson. Egyébiránt jobb, hogy így történt, végzetlenül jobb, hálát adok istennek, hogy ama borzasztó dicsőségtől megmentett, nem is szemrehányásképen mondtam ezt el a nemességnek, melyhez magam is tartoztam, csak bátor vagyok tudni adni a nemes uraknak, hogy nevéstök tőlök, nagylelkűséggel dicsekedni. Tisztelet, becsület, de igazság is!

Pest, április 1. 1848.

Két heti húzás halasztás után végre ő császári királyi apostoli fölsége kegyelmesen méltóztatott szavát beváltani... a magyar független felelős minisztérium megvan.

Pesten a kedélyek a forradalmi hangulat tetőpontján voltak, a vidékekről naponként csatlakoztak újabb és újabb hívek elveinkhez, és munkálkodásainkhoz, és ilyen helyzetben mi két hétig várakoztunk, hogy a király megtartsa adott szavát. Ily dologra sirva fakad a nemzet-méltóság, és azt mondja: szegény reánk!... Szégyen, igenis, de e szégyen nem illeti az ifjúságot. Ne keveredtek volna csak jámbor békés Lafayettek közénk, hagyták volna azokra az ügyet,

a kik kezdeni mertek, nem esett volna e csorba dicsőségünkön!... Meglehet, hogy vér folyt volna, de ti vérontás nélkül akartok átalakulni? isten segítsen, hanem semmi sem lesz belőle. A földnek, hogy termékeny és virító legyen, nemcsak esőre, hanem koronként vére is van szükség, és ha idején nem itatjuk meg, később, midőn nagyon megszomjazik, majd két annyi követel.

Ma olvastattam föl a megyei választmányi gyűlésben a minisztériumról szóló királyi leirat. Az ifjúság, és így az egész forradalom nagyon elégedetlen vele, de a békés polgárok nagyon meg vannak elégedve, s csaknem nyilvánosan hazaárulóknak nyilatkoztatták azokat, a kik ezentúl nyugtalankodni fognak. Jól van, mi nem akarunk hazaárulók lenni, lelépünk és haza megyünk, de ha a királyi leirat mellett nem lesztek képesek a kellő sikert kivívni, akkor ti lesztek a hazaárulók, ti, kik abban teljesen megnyugodtatok, ti, kik a haza egyedüli reményeinek, az ifjúságnak lelkesedését erkölcsi kényszerítéssel elfojtattátok!

Most hát oszoljunk szét, ifju barátim, kik a két héti nyilvános életben oly bátran és oly csüggedetlenül működtek, a mint csak ohajtottam, isten veletek, a forradalomnak vége van — de nem, a forradalomnak nincs vége, ez csak az első felvonás volt — a viszontlátásig!

Pest, április 19. 1848.

Március 16-kán az előbbi nap tiszteletére a két főváros kivilágítva... néhány nappal utóbb fátylas zene Klauzálának, Nyárynak stb... azután fátylaszene Vesselenyinek, Eötvös Józsefnek stb... később Batthyányi, Kossuth, Szécsenyi megérkezésekor a két főváros kivilágítva... tegnap ismét a nádor tiszteletére kivilágítás és mindenféle ceremónia. Mennyi ünnep egy hónap alatt! vigyázzatok, hogy ezek után a fényes évek után sötét napok ne következzenek.

Ha vesszük, e férfiak valamennyien megérdemelték a megtisztelést, melyben részesültek; de ha meg nem érdemelnék is, csak úgy megtiszteltük volna őket, és ez a szomorító a dologban. Borzasztó vasárnapi nép vagyunk! nekünk mindig ünnep kell, és ha egyszer nem lesz emberünk, a kit megünnepeljünk, majd a holdvilágnak visztunk fátylas zenét, és csinálunk kivilágítást. Talán azért vagyunk olyan rongyosak, mert mindig ragyogni akarunk.

De én hiszem, hinni akarom, hogy e szánakozásra méltó gyöngesség nem a magyar nemzeté, hanem a monarchiáé, s a monarchiával együtt majd ezen üres czifraságokat is leveti, miként lehull a virág, hogy a gyümölcsnek helyet adjon. A monarchia a virág, a respublica a gyümölcs. Ez így van, és ezért nem kételkedem én diadalmatokban, republicanus elveim!

Republicánus vagyok lelkestül, testestül, az voltam, mióta eszmélek, az leszek végső lehelletemig. Ezen tántoríthatatlanságom, mely soha egy pillanatig sem rendült meg, ez adta ifju kezembe a koldusbotot, mit évekig hordoztam, és ez adja most férfi kezembe az önbecsülés pálmáját. Azon időben, mikor a lelkeket veték és jó drágán fizették, mikor egy alázatos görnyedés megalapított jövedő volt, én messze kerültem a vásárt, és senki előtt még csak fejemet sem billentettem meg, hanem álltam egyenes fővel, s fáztam és éheztem. Lehetek ékeesebb, nagyobb szerű lantok és tollak, mint az enyém, de szeplőtlenebbek nincsenek, mert soha lantomnak egy hangját, tollamnak egy vonását sem adtam berbe senkinek; énekeltem és irtam azt, a mire lellem istene ösztönözött, lellem istene pedig a szabadság. Az utókor mondhatja rólam, hogy rossz poeta voltam, de azt is fogja mondani, hogy szigorú erkölcsi ember valék, a mi egy szóval annyit, mint republicanus, nem az a főjelszava, hogy „le a királylyal!“ hanem a „tisztá erkölcs!“ Nem a szétört korona, hanem megvesztegethetlen jellem, szilárd becsületesség a respublica alapja... e nélkül ostromolhatjátok a trónt, mint titánok az eget, és le fognak benneteket mennykövezni, ezzel pedig leparitványoztatok a monarchiát, mint Dávid Goliátot!

Republicánus vagyok vallásosságból is. A monarchia emberei nem hiszik, vagy gátolni akarják a világsszellem fejlődését, haladását és ez istentagadás. Én ellenben hiszem, hogy fokozottan fejlődik a világsszellem, látom, miképp fejlődik, látom az útát, melyen megy. Ő lassan halad, minden száz vagy néha ezer esztendőben

tesz egy lépést, de miért sietne? hiszen ráér, mert ővé az örökkévalóság. Most újra emeli lábát, hogy egyet lépjen... a monarchiából a respublicába. Előbe álljak, hogy szemrehányó tekintetével megátkozzon és megsemmisítsen? Nem! leborulok méltóságos színe előtt, fölkelek megáldva, belefogozom bíbor palástjába, és követem dicsőségés nyomdokait.

Pest, április 21. 1848.

Nagy péntek napja!...

Röpülj át 113 esztendő, emlékezetem, röpülj le a Balkán havasokon túl déli Törökországba, a Propontis partjára, vidd magaddal a könyvet, mely sötét szárnyadra esett szememből, és hullad azon férfi kezére, ki akkor és ott szünt meg élni. Ez nagy férfi volt, és az ő keze szent; megszentelte a szabadság kardját, melyeket évekig villogtatott. Mennyit küzdött, mennyit küzdött! de a sikeretlenül, mert várhatni-e ott sikert, hol a barát áruló s a haza részvélen? Kiesett kezéből a kard, s a hősből földönfutó lett, és míg otthon család barátja a hazaárulást dúsagdag díjjal lakomázott, addig ő a száműzöttségben ette a kegyelem kenyereit. Ma százötvenhárom esztendője, hogy meghalt, s vajjon van-e széles e hazában, széles e világban kivélem ember, hinek eszébe jut, hogy a mai nap e hős halála napja?

Oh Rákóczi!...

Pest, április 22. 1848.

Vigan vagyunk! — Keresem új törvényeinkben azt, hogy a magyar katonaság a magyar alkotmányra fölésküdjék, s nem találom. Átlavask minden törvényezikket... nincs... se hire, se hamva. Kinek a hibája, kinek a bűne, hogy ez kimaradt?

Egyébiránt isten neki, nem nagy baj; ha most megesküdnek vagy megesküdött volna is a katonaság, nemsokára újra kellene esküdnie, mert nemsokára új alkotmányunk lesz. Eddig toldozunk foltozunk, s ez hiába való vesződség volt, mely elavult köntösünket legfőbb csak tarkábbá tette, de tartósabbá nem; nekünk egészen új ruha kell, hogy becsülettel léphessünk a nemzetek sorába, honnan kimaradtunk. És ezen új ruhát meg fogjuk kapni. Alkotmányunkban még igen sok igazságtalanság van, most pedig azon idöket éljük, melyben minden igazságtalanság szétfoszlik, mint a felhő, s az igazság napja besüti a világot!

A katonaság föl nem esketésénél nagyobb annak a külföldi haza nem hivatása. A szabadság magyar nemzet katonái még most is ott vannak Olaszországban, egy sorban a szabadság hőhéraival. A minisztérium eziránt talán még egy lépést sem tett, egy hangot sem adott. Jobban becsülöm őket, hogysem ebbeli tétlenségök hazafiatlanságra magyarázzam, de minden esetre erélytelenség tőlök, s az erélytelenség igen sokszor kártekonnyabb és így kárhóztatandóbb a hazafiatlanságnál. Ha bizik a minisztérium a hazafiatlanságnál, úgy lépjen föl a nemzet nevében teljes erélylyel, ha pedig nem bizik a nemzetben, úgy hogy merte magára vállalni oly ország vezetését, a melyre saját hite szerint nem támaszkodhatik? de legyen meggyőződve a minisztérium, hogy a mint mi bizunk ő benne, úgy bizhatik ő is mi bennünk, mi nem fogjuk őt sem hűtlenül, sem gyáván elhagyni, míg a haza boldogságának és dicsőségének zászlaját viszi előttünk. A magyar nemzet fölébredt, fölemelte fejét a párnáról... már e mozdulatában is milyen erőt fejtett ki!... mit nem várhatunk tőle, ha talpon terem!... ne féljetek rókkák ellen ereszteti azon gladiátort, ki egykor a világ circusában oroszánokkal küzdött és diadalmaskodott!

A minisztérium legelső kötelessége katonáinkat visszaszerzeni Olaszországból. Mig ezt meg nem teszi, semmit sem tett. Nekünk szükségünk van rájuk, mert minden oldalról fenyegetnek, minden pillanatban készen kell lennünk küll- és belháborúra. Sem egyik, sem másik nem lesz képes megsemmisíteni bennünket, hiszem istenem, hiszem a magyarok istenét! de egyik is, másik is fájdalmas sebeket üthet rajtunk, pedig már eddig is annyi sebet és sebhelyet mutatunk, hogy megérdemljük a hős és a martír nevet.

De vissza kell hini katonáinkat, ha semmi szükségünk nem volna rájuk. Szívünk vére, mely szívükből az olasz földre hull; azon vér

pedig, mit ők az olaszok szívéből ontanak, Ábel-vér, mely boszúért kiált fel az istenhez az égbe, boszúért a magyar nemzet fejére, hogy eszközül adta magát a hazugság kezébe az igazság ellen. Jaj nekünk!

Ha majd a szabadság közösen elfogadott istensége lesz, (és maholnap az lesz,) oda állanak a nemzetek oltára elébe, hogy az áldást elfogadják tőle, ott fognak állani hófehér ruhában; de mi nem léphetünk oda, mert a mi ruhánkban fekete foltok lesznek, az olasz háború szegényfoltjai. És előbb megtöltik a Danaidák a feneketlen hordót, mint mi lemoshatjuk e foltokat. Egy pillanatunk sincs veszteni való, mindenik nap egy ilyen lemoshatatlan pecsét rajtunk. Gondolják meg ezt a miniszterek, gondolják meg, hogy ők felelősek, felelősek pedig nemcsak a jelennek, hanem a jövőnek is, a történetnek. A történet!... ha sírjok kövére e rettentő bíró szigorú keze sötét fátyolt borít, azt onnan többé a mindenható isten sem szakíthatja le!

Pest, április 29. 1848.

Klieglnek, a nagy gépésznek új találmánya van. Nevezetesen, nagyszerű találmány! tegnap mutatta meg a körben. Egy véghetetlenül tökéletesített vaspálya, melyen hegynek völgynek utazhatni, kanyarodhatni jobbra, balra, s elkészítése csak felényibe kerülne, mint a mostani vaspályáké, s így az utazási költség is a mostaninál csak fele lenne. A Magyarországon keresztül kácul kijelölt vasutak, ha elkészülnek, körülbelül 160.000.000 pengőbe fognak kerülni; Kliegl szerint mindent 80.000.000 pengőből ki lehetne állítani. Milyen nyereség!

Kliegl a közlekedési miniszterhez ment új találmányával. A közlekedési miniszter Szécsenyi István.

Ezt tudni elég, hogy az eredményt is tudjuk. Szécsenyi olyan ember, ki a fogpiszkálót is Angliából hozatja magának, élve azon szent meggyőződésben, hogy a magyar ember hat óráig az efféléhez. Meg se nézte Kliegl gépeit, hanem küldte őt találmányával egyetemben nem tudom kihez és kihez. No de a nagy emberek ilyen kis gyöngéségein ne akadunk föl. Nem is Szécsenyi itt a hibás, hanem Kliegl uram maga, mért volt oly ügyügy, hogy Magyarországot választotta születése helyül? Ha valahol Boroughbridgeben született volna, s a neve valami Percy Bysse Krokszenbrokszen volna, akkor aztán majd másképpen fogadták volna Szécsenyi. Ha tehát ennekutána megint fölállal valamit, legyen annyi esze, hogy szülessék Angolországban, vagy menjen az Alföldre fakilincseket és kulacsokat csinálni, és ne törje a fejét olyan hiábavalóságokon, a melyekért nálunk egy fityinget sem dug a zsebébe.

Ad vocem zseb!... a zsebmézőjómra, de még sem olyan üres, hogy bármennyi hivaltat fölállaljak, ha tukmáljak is rá, annál kevesebb, hogy folyamodom érte, mint jókairom terjesztgetik. Tisztelt jókairom, ha valaha azt halljátok, hogy én hivatalba léptem, (egyetlen egyet, az országgyűlési követtséget kivéve,) tudjátok meg, hogy akkor már az utolsó ponton leszek, azon, hogy családomat az éhhaláltól megmentsem.

Ataljánban sokat foglalkoznak most velem a rágalmozó semmiháziak. Némelyek azt hirdetik, hogy megtévelyedtem, mások meg, hogy el akartak fogni, de megszöktem. Szeretnék, ha

így volna, ugy-e bár? tudom. A megtévelyedésből mi sem lesz, biztosíthatlak felőle benneteket; legfőképpen azon esetben tudnék megőrizni, ha becsületes lenne az egész világ, mert akkor nem lenne ki ellen küzdenem, pedig nekem harc és háború kell mind halál, és én csak a gazok ellen harcolok. A mi a másik cikket illeti, jöhetnek olyan siralmas idők, hogy befognak, de azt nem fogjátok hallani, hogy megszöktem, ha egy égig emelt vérpad intene is felém, hogy szökjem. En félek egytől, de ez nem a börtön, nem a halál, hanem bátorságom... ez az, a mit nem mernék megsérteni, a minek vakon engedelmeskedem, és ez soha nem mondja, hogy „hátra!” hanem mindig így kiált rám: „előre!”

Valami böszörményi nemzetör meg a „királyokhoz” című versemre egy ellenverset írt. Ez aztán a gyerek! ez majd megőrizi a nemzetet, vigyázzatok rá. Ez a fiatal óriás azt bizonygatja ellenemben, hogy van szeretett király. Jól van hát no, legyen, isten neki; de ha azok, kik a királyokat szeretik, mindnyájan ilyen legények, mint ő kelme, ugyan nagyra lehetnek velők a királyok. Szegény királyok, most már igazán sajnálni kezdek benneteket, ezt látván, hogy ilyen nyomorult prókátórokra szorultatok. Ebben a versben engem mindenféle cizmme tisztelnek meg; a legszelidbbek ezek: hongyülölő, honaruló! — Megnevezem azt a fickót, ki engem e nevekkel illet? nem fogom megnevezni. Ő belém kapaszkodott, hogy fölemeljem őt magammal... nem nyulok tiszta tollammal szennyes nevéhez... lerogom őt mint a férget, mely csizmámra mászott.

Az ábécékről.

A világ forgandóságát azok a kis könyvecskék mutatják, melyekkel hajdanában „Ábécze” név alatt ijesztgette minden tisztességes szülő a gyermekeit. A világban véghez ment forradalom az elemi iskolákat sem kímélte meg, sőt még az ábécéket is felforgatta. Ez az oka, hogy ma már nem az a legutadatlanabb gyermek az iskolában, a ki még az öreg Á-t sem ismeri. Pedig hát az öreg embereknek már a logikájuk is így ment: „Nem ismeri ez még az öreg Á-t sem!” A mai elemi iskolás gyermek logikája fel van fordulva: szerinte az a legutadatlanabb gyermek, a ki még a kis r-t és a kis t-t sem ismeri. S a logikának e fordulatában nagy haladás van, csak észre kell venni. Észre is veszi mindenki, a ki a kérdéssel foglalkozik. Mi, az ábécze mesteremberei, például, nagyon meg vagyunk róla győződve, hogy ez nagy haladás. Legalább is akkora, mint az, hogy a gyermek előbb tanul az iskolában magyarul, mint diákl.

„No még az csak hagyján — szól közbe egy öreg ismerősöm — de az már csakugyan borzasztó, hogy a szegény gyermekeket a régi értelmes tanulás helyett úgy tanítják a betűkre, mintha bizony minden gyermek néma volna! Régen szépen értelmesen kimondta a betűt: bé, ef, gé, em, most meg nyögött szegény gyermekekkel, hogy b, f, g, m. Mikor legjobb ízűen mondaná, akkor kell neki félben hagyni!”

Ez a panasz a „hangoztatás” ellen van, melynek urambátyám nagy ellensége. Pedig urambátyám későn jár arra, hogy a hangoztatást megdöntse. Erdélyi Indali Péter ábécéje úgy megerősítette már a hangoztatást nálunk is,

hogy minden valamire való tanító a szerint oktatja a gyermekeket. Mert lám az olvasásnál és a folyó beszédben a betűnek csak a hangját használom, a nevét nem; ha pedig a nevét akarom használni: akkor értelmelenséget olvasok és olvastatok. Nézzé csak urambátyám, ha én négy betűt mondok: esz, er, el, em, s négy betűt leírok sz, r, l, m, milyen különbség van köztük! Ez a leírt négy betű semmi, az a kimondott négy betű pedig azt teszi: „e szerelem!” Ha hát a nevén nevezzük a betűt, akkor feleslegessé tesszük a magánhangzókat. Vagy nézzük e szót, urambátyám: kávé. Ha én a betűnek nevét használom, akkor így kell leírom: a k v; ha pedig a hangját használom: akkor leírom a k', az á, a v' és az é hang után ezek jegyét s megvan a kávé szó. Így vagyunk urambátyám a kávé szóval is. Minek bele az á és é betű, ha már a k maga k és a t maga is t, akkor a „káté” szót így kell leírni: kt.

Urambátyám érzi a bajt, kezdi elismerni, hogy az ábécze is tudomány, hanem azt mondja: mégis jobb volt a régi divatú tanítás. Ne higgye urambátyám! Mikor régen az írónál előnkbe rajzolt betűket mázolgattuk be fekete tintával, nem tudtuk mi, hogy mit csinálunk, de mikor most a kis gyermek ír egy i és egy t betűt, olyan szépen megmagyarázza, hogy a melyik felett kerek pont van, annak a hangja kerek, rövid; a melyik felett pedig huzás van: annak a hangja éles, hosszú. Ugyan ez a kis gyermek azt is megmagyarázza, hogy két t, vagy két f összeírva á u vagy ü betűt s így tovább. Elmondja annak a betűnek minden porczikáját, s jól tudja például azt is, hogy neki előbb meg kell tanulni a c és l írását s csak azután írhatja könnyen a d betűt

mert az annak a két elsőnek az összetételéből áll, szintén így áll a g is c és j-ből.

Ebből az összevissza beszédből tehát megtanultuk, hogy az olvasásnál a hangoztatás szerint kell tanítani, az írásnál pedig a betűk alakjainak egyszerű vonásokból való összeillesztése szerint, mindenkor felhasználva a már ismert vonásokat az ismeretlenek megtanítására. Ezért kellett az ábécének felfordulni a most már nem a nagy betűket kezdjük először tanítani, hanem a kis betűket, ezt is nem az a b c rendje szerint, hanem a legegyszerűbb vonásokból álló betűkről t, r, á, n, v, m, e stb.

Fontos dolog ez nagyon, mert a gyermek természetesen, tehát könnyen, könnyen tehát kedvvel, kedvvel tehát éberen, éberen tehát jól megértve tanulja, a mit megtanul.

Sok és hosszas vesződség után jutottak el a haladás e magaslatáig az ábécze készítő tudós tanítók és sok botlásból kellett nekik kilábalni, míg a tanítás e tökéletes és legkönnyebb, s mégis legsikeresebb és legalaposabb rendszerét megállapították.

Természetesen sok csúfolódásnak is tettek ki magukat. Hogy csak magunk köréből vegyünk példát: mikor Gönczy Pálnak az állam által megjutalmazott ábécéje egy tudós és élces urnak a kezébe került: igen bölcs dolognak találta gunyosan elnézve, hogy az olvasmány-példák elején ilyen mondatokat talált: „nini, mi tőr itt? — im itt úr viv. — tini üti e ciout.” stb.

Könnyű lett volna e nevet bölcsen észre téríteni olyanformán, mint a közmondás tartja: „bolond ember az, a ki külön kalappal köszön, mint a milyen van neki”: tehát a tanító sem olvastat olyan mondatokat tanítványával, a melyekből a betűket még nem ismerik, s nyolcz-kilencz be-

tübből nem lehet valami bölcs és szép mondatokat kiteremteni; jó, ha ilyenek kitélnek belőle: „mi virit itt?” Már pedig mondatokkal kell olvasni minél előbb, mert olyan értelmetlen szótagolás és szótagolvasás, mint régen járt: valóságos bűn az értelel ellen. Bé a =ba, er a =ra stb. mit érdeklí ez a gyermeket? Nem csoda, hogy e gúnyverset csinálták rá (tán maguk a gyermekek): A bé =ab, vaskalap, ha megütik megharap!

Egy mód azonban mégis van, a melylyel mindjárt, még az első betűk megismerésénél érdekesebbé válik az olvasás a gyermekre nézve, mert nincs a maga szűk (öt-hat betűből alkotott szavakból álló) körü tudományára szorítva. E módszert a képek szolgáltatják. A gyermek például még csak az i, r, u, v és n betűket ismeri s már olvas a lóról és tehénről mondatokat, képekkel kiegészítve, a mi betűikben hiányzik. E módszert követi a magyar elemi iskolai irodalom legújabb ábécéje, melynek címe „ABC és olvasókönyv. Szerkesztették Lakits Vendel, Luttenger Ágost, Péterfy Sándor és Sretvizer Lajos.” (Budapest. Légrády-testvérek.) A szerzők szívesegéből van alkalmunk e könyvből egy pár példát közölni. Mitőn például még a gyermek csak nyolcz betűt ismer, de az „alma” szóból még egy betűt sem: már akkor is olvashatja e mondatot: „nini alma!” ilyen módon:

Vagy mikor még épen nem ismeri az a betűt: ilyen formán olvas egy mondatot az óráról, vagy akár, ha úgy tetszik, a zsebróráról:

Alig ismeri felét a betűnek a gyermek s még mit sem tud a kettős másalhangzokról és egyet sem ismer közülök s máris ilyen mondatot olvashat a nyulról:

Az ábrák, természetesen, minden lépten-nyomon fognak, a mint a gyermek több-több betűt ismer s ezekből elég szó kerül ki, a mit olvasson. A képek itt csak támaszul szolgálnak, melyek azonnal elvettethetnek, a mint a gyermek a maga lábán tud járni.

Hanem az apró ábrák helyett az olvasmányok között néhány szemléleti kép következik, egynehány közülök az állam által kiadott, művészi készítésű nagy szemléleti képek után rajzolja. Ezek közül bemutatjuk az építést, a mint a munkások javában dolgoznak, és a kenyérsütést, a mint a jó falusi asszonyok gyorsan szaggatják, hordják és vetik kemenczébe a kenyérokot, hogy tulságosan el ne keljen a jó friss kovásztól a tészta. Mindenki a maga helyén, mint a többi szemléleti kép is, jó olvasmány nyal van összekötve, s általában az egész ábécéről elmondhatjuk, hogy mind a betűk rendezése, mind a szótagok és mondatok haladása, mind egész rendszer tekintetében a két-három legjobb ábécének közé tartozik. Ábrás módszere tekintetében pedig egyedül áll. Ha ennek dacára sem fog nagyra valószínűsíteni: annak oka az árban lesz, mert 30 kros ábécét a mi tanítóink még nem sok helyen tudnak iskoláikba bevinni, mikor a Gönczy féle 14 kros állami ábécét is sokfelé nehéz meg megszerezetni. A városi iskolákban hiszszük, hogy lesz kelete s azt meg is érdemli és óhajtható, hogy legyen tere a könyvnek megmutatni, hogy mily sikerrel alkalmazható a szerző által követett módszer és mennyiben van rá szükség. Ha a gyakorlat megdicséri a könyvet: bizonyosan mások is fogják a derék négy fővárosi tanítót ilyenmő ábécék írásában követni.

A hétről.

© „A budai vár demolírozása már nem csak elvileg van kimondva, hanem a jövő évben már alkalmasint a megvalósulás stadiumába lép. Kár, hogy a rombolási munkákat nem a város

terjedését és csinosabb kiépítését akadályozó várbastrák elhordásával kezdődik, hanem épen annak a megszüntetésével, a mi a német Budán a magyar nemzetiiség veldbástyáját képezte. A várszínházat értjük, melyben eddigél a nemzeti színház személyzete tartott előadásokat, de a melyek megszüntetését elhatározták.”

Körülbelül így jelentik a hírlapok azt a tervet, mely szerint a budai várszínház megszűnne a nemzeti színház fiókja lenni. Helyeslend-e a terv vagy elvetendő? ez iránt elágaznak a vélemények. Tény az, hogy a budai közönség a kevésbbé művészi előadásokat, mint a nemzeti színházé, nem igen igoutirozza, a miről eléggé tanuskodik az, hogy Budán vidéki szintársulat még nem birt állandó otthont találni. De tény az is, hogy a nemzeti színházi tagok előadásait sem látogatja, úgy hogy az igazgatóság az ez előadások fejében húzott 12,000 firt szubvenczió felül még 5—6000 firt kénytelen ráköltetni a magából. Ezzel a budai közönség megmutatta azt, hogy nem érzi ez előadások szükségét. Eddig is leginkább a pesti közönség látogatta, a míg a várszínház belépti jegyei jelentékenyen olcsóbban árultak, mint a nemzeti színházéi. Most hogy ez utóbbiak árát is leszállították, nem fizeti ki magát a közönségnek, hogy átvándoroljon a Dunán. Az is igaz, hogy a pesti közönséget ez idő szerint két színház tartja fogva a Duna balpartján. Aztán meg a nemzeti színház anyagi helyzete sem mondható virágzóknak. Az ország segélyből maga is alig bír kijönni, s hogy az 5—6000 fital kisebb-e vagy nagyobb? nem közönyös dolog az államnak annyi oldalról igénybe vett pénztárára. Mindenki azt vitatja, hogy meddő kiadásokat tennünk a helyzet nem enged. Már pedig egy oly színház fenntartása, melynek előadásai üres falak előtt folynak le, ugyancsak meddő kiadás. Ezzel szemben még a nemzeti színház szempont se jöhet tekintetbe, mert a ki nem megy a színházba, azt nem magyarizálhatja a színház.

Rebus sic stantibus, bizony nincs más tenni való, mint megtakarítani azt az egynehány ezer forintot is, s gyümölcsöztesse befektetésre fordítani.

Benne lévén a színházak dolgában, főlem-litjük itt, hogy e héten két ujdonság került színre. Egyik a nemzeti színházban, Kászár Emil „Hátrahagyott család” című hatásos darabja, melyről más helyütt emlékezzünk meg; a másik a népszínházban Lecocq „Angot asszony leánya” című operetteje, melylyel e zeneszerző egyszerre versenytársává lett az operettek királyának, Offenbachnak. Nem új, de Budapestben magyar szöveggel most került színre először.

Irodalom és művészet.

— A Franklin-társulat kiadásában megjelent művek teszik e hét irodalmi ujdonságainak legnagyobb és legértékesebb részét. Az „Olesó könyvtár” újabb füzetait kell ezek közül legelőször is felemlitenünk, melyben a 12. 13. és 14-dik füzet is méltán sorakozik a megelőzőkhöz. Az olyan művek, mint Chateaubriand híres kis regénye „Atala”, melyet Csiky Kálmán fordított le, vagy Tennyson „Király idyll”-jéből Helén és Ginevra, melyek Szász Károly szép fordításában a magyar ifjúság és női közönség kedélyét bizonyára épen úgy meghódítják, mint az eredetiben az angol olvasókat, s végre Macaulay remek jellemrajza „Bacon”-ról, mind olyan kiadások, melyektől soha sem várjuk az ujdonság ingerét, mert a mi valóban szép, mindig új marad. Az „Olesó könyvtár” egyes füzeteké (s ilyen a két előbbi munka) ára csak 20 kr., a kettős füzeteké pedig 40 kr.

A tartalmas és szép olvasmányok kedvelőitán egy irodalomban sem kaphatnak 80 kr.-nál olcsóbb árért érdekesebb olvasmányt, mint a három füzet. — „A természet könyvé”-ből, Bernstein ez értékes művéből, megjelent a 13., 14., 15. és

16-dik — 50 kros füzet, s így még csak négy hiányzik, hogy e mű magyar fordítása teljesen be legyen fejezve. E munka a természettudomány különböző ágait ismerteti, könnyen érthető modorban, egyszerű s mégis szabatos nyelven. Az említett négy füzetet Nagy István, Miavetz László és dr. Toldy László fordították.

— „A történelmi könyvtár” a népek és ifjúságának vállalat. Célja, a világtörténetet mulattatva oktatólág ismertetni s kedveltetni meg az ifjúsággal és a néppel. Könnyű előadásban ismerteti Aldor Imre József császár, Hunyadi János, Attila hun király, a két Rákóczy és Stuart Mária történetét. Mindenik itt megemlített történelmi rajz egy 7—8 ives, 40 kr-ért megszerzhető füzetet vesz igénybe. — Színtörténelmi tárgyu a „Kis nemzeti múzeum” legújabb (37.) füzet, mely „Erdély történetét” tárgyalja az ősidőktől korunkig. Kóváry L. Szilágyi S. Horváth M. után s. egybeállítá Kuliffay Ede. Ára ennek is 50 kr. — A „Közhasznú családkönyvtár”-ból két füzet jelent meg: „A mindennapi életből, a nőknek”, Rusz Károly, Moleschott, Doebeiner és mások után írta K. Beniczky Irma; a két füzet ára 80 kr. — A külföldi szépirodalom is képviselve van a társulat legújabb kiadványai között Cooper „A kém” című két kötetű regényével, melyet Cserey József fordított magyarra. Ez a nagy hatású regényről — épen úgy, mint Walter Scott, — csak két munkája után ismeretes a magyar közönség előtt s így „A kém” mintegy új regény hatását teszi az olvasóra. Ára a két vastag kötetnek 2 firt 50 kr. — Itt van továbbá Laurent F. műve „Az iskolai taktikák pénztárról” most már másod kiadásban; ez új kiadás terjedelmesebb figyelemmel jelent meg, mely azon fontosabb nyilatkozatokat tartalmazza, melyek a hazánkban ez irányban megindult mozgalomra vonatkozólag jelesebb szakértői részéről történtek. A könyv ily megbővített második kiadásának ára 40 kr. — Dux Adolfnak „A vallás és tudomány”-ról írt értekezése, a melyet a szerző a magyar orvosok és természetvizsgálók XVIII. vándorgyűlése alkalmából készített; ára 60 kr. — Továbbá: „A Talmud zsidó”, mindenrangú zsidó s kereszténynek megszívlelésül bemutatja dr. Rohling Ágost; az eredetinek harmadik kiadása után magyarítá Gemini, másod kiadás, ára 80 kr. — Szorosan tudományos munkát kettőt kaptunk. Az egyik dr. Schnierer Aladár „Büntető jog”-ának második része „a büntettek és azok büntetései-ről”, melylyel mint a büntetőjogtan különös részével a szerző egész művét befejezte. Schnierer e művében tekintettel van nemcsak az újabb külföldi büntető törvényhozásra, hanem a legújabb magyar büntető törvényjavaslata is. Ára e kötetnek 3 firt. — A másik szakmunka Sztráva Miklós honvédszázados műve „Az osztrák-magyar hadsereg szervezetről”. E terjedelmes műnek eddig csak első része jelent meg, mely a közös hadsereg szervezetét tárgyalja. A könyv egyszersmind tankönyvül is el van fogadva a katonai tanintézetekben. Ára 2 firt. — Dárday Gallu és Zlinszky „Döntvény-tár”, mely a curia két osztályának elvi jelentőségű határozatait tartalmazza, sokkal ismeretebb és elterjedtebb a magyar jogászkörben, hogysem most megjelent 13-ik folyama akár ajánlás, akár ismertetésre szorulna. E most megjelent folyam ára 2 firt.

— Dandet „Fremont jeun et Risler aine” című regénye, melyet a francia akademia jutalommal tüntetett ki, s mely az eredetiben alig néhány hét alatt 10 kiadást ért, legközelebb a „Franklin-társulat” kiadásában magyar fordításban meg fog jelenni.

— Diesterweg „Vezérkönyvét”, a német paedagogiai irodalom egyik legkitünőbb termékét, melynek hiányát a mi paedagogiai irodalmunk is nagyban érzi, magyar nyelvre fordítja Madzsar János fehéretplomi tanár. A mű nagy 8-rét öt innyi füzetekben havonként a hónapok első napján fog megjelenni. Az egész munka körülbelül 15 füzetre (75 nagy ívre) fog terjedni s előfizetési ára az egész műre egyszerre lefizetve 7 firt 50 kr. Azonban a kiadó Zilahy Sámuel budapesti könyvtáros az előfizetést három részletben is elfogadja, tehát egy-egy részletfizetésre 2 firt 50 kr. esik.

— Dr. Wenczel Tivadar kir. táblai pótbírótól „A hazai bányajog rövid áttekintése, figyelem-

<i>Német-magyar</i> PÖT-SZÓTÁR a német és magyar szótárhoz. Irtta Dr. BALLAGI MÓR, tanár.	<i>Deutsch-ungarisches</i> SUPPLEMENT-LEXIKON zu dem Wörterbuche der deutschen und ungarischen Sprache. von Prof. Dr. MORIZ BALLAGI.
---	--

Legjobb

porosz szalon-köszén

 szag és salak nélkül
 Olomzáros zsákokban házhoz szállítva 95 kr.; egész kocsirakománnyal olcsóbb.
Ullmann Lajos,
 V. ker. Zrínyi-utca 3-ik szám. 1447

[illegible]

nagy raktárát

iskolák és magántanulók számára
 negy folyamamban.
 Szerző
SCHWIEDLAND FRIGYES.
 Harmadik folyam.
 Ára füzve 80 kr.
 Első és második folyam ára külön-külön szintén 80 kr.

1876-ik évre.

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB!!! KÖLCSÖNKÖNYVTÁRA! BUDAPESTEN LAFITE és ELSNER bécsi-utca 6. sz.

Beküldetett.

Kivonat több bécsi hírlapból.
A Rothenthurmstrasse-ban lévő lottó-gyűjtőre úgy látszik, a szerencse istennőtől különösen kegyelmezett. Így e helyen a f. évi okt. 2-ki bécsi házúson számos más nyereményen kívül egy ternő 9.18.48. számokkal 5 frtos betét mellett nyertett, egy betétét pedig azon ritka szerencse érte, hogy a 14.18.46.71. számokkal egy Quaternót csinált. Közlebbi kérdőzásokok ama tényleges tudósítást eredményezték, miszerint az illetők Örlé Radolf, meny-nységitanótól, Berlin, Wilhelmstrasse 127. nyert utasítások nyomán intézték betéteiket. 1284

Figyelmeztetés a szülőknek!

Legbiztosabb szer a gilisztá minden nemű ellen az általunk sok éven át készített

Gilisztá-csokoládé

gyermeknek biztos hatóanyag és kellemes ízűnél fogva különösen ajánlható. Egy darab ára 20 kr o. e.

Sipőcz István, gyógyszerész
Pécsen.

Kapható Budapesten: **Török J.** gyógyszerész úrnál, Thallmayer és társai, Schwarzmayr J. gyógyszerész úrnál Budán, a vidéken a legtöbb gyógyszer-tárban.

MÜLLER GYULA kiadóhivatalában

Budapest, cukor-utca 2. szám

kaphatók: 1497

A szinpad és titka. Irta Molnár György. Ára 1 frt 20 kr.

Az asszonyok, a játékok és a bor. Regény Paul de Kock után francziából fordítva. Egy testes kötet. Ára 1 frt 40 kr.

A szép spanyol Izabella a boudoirban és függönyök mögött. Egy darab pikáns világtörténet. Indiscret Louis és Donna Estefana eredeti jegyzetei után fordítva. Ára 80 kr.

Egy komorna naplója. A kilenczedik franczia eredeti kiadás után fordítva. Ára 1 frt 20 kr.

BUDAPEST
Derra Sándor és társa
vésnökök.
Műterem önfestékes bélyegzők (Stampiglie) hivatalos, üzleti, egyházi és községi pecsét-nyomok, domborsajtok, egyenruha-gombok, és ragaszpecsétek készítése.
Budapest, bécsi-utca 3.
Videki megrendelések pontosan eszközöltenek.
BUDAPEST
Árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek.

Csak első minőségű 1392
mérséklő lámpa-olaj,
amerikai petróleum,
Apollo, Milly, Flora-gyertyák
Ditmar R.
olaj-raktárban,
áldor-utca a lámpa-raktár mellett.

Rugany-gyártmányok.

Vízmentes esőöltöny. Bőrszálak, mindkét oldalán borított, kabát, barna belsővel, ujjakkal és térdvel, 28. méretű. Ára 7.50, 42. frt 8. — 46. frt 8.80, 50. frt 9.50, 54. frt 10.50. Erős fekete kockás-köpeny, ujjakkal és térdvel, 40. frt 12. — 50. frt 13.50, 54. frt 14. —
Elegans fehér és világos külsejű öltönyök és köpenyek 15 frtől 30 frtig.
Dupla utcai felöltők frt. 24—30, fekete. **F. I. K. A. B. A. T. O. K.** frt. 3.50, gon-bolai való rugany kamaszok parja frt. 3.50—4 frt.
Mau és fin legelőbűnek bizonyuló londoni gyermekszőpott szálkák, eredeti dobozban, kőcselével. Irta. L.

Vízmentes rugany ágybete-tek gyermekek és betegek számára, nagyáguk szerint 9. kr., frt. 1.30, 1.80, 2.30, 3. — 3.75.
Anyamellvédők 40—80 kr.
Anyatejfejek 45 kr., 2 frt 20 kr.
Körtebűb. — nagyokozók, alu-veit és anyamell-vekedők 5 nagyáguk, frt. 2.50, 2.75, 3. — 3.75, 4.50.
Ily alakú kis sebfejekendők 40, 75, 90 kr.
Száraz és alvó (Clyster) fers-kendők frt. 3.50, 4. — 4.75.

Legelőbű rugany-párnák, fej-párnák frt. 4.50—8 frt g. gömbölyű és szögletes párnák frt. 4.75—8 frt g. nyakpárnák, piteketek és Vízlevedények, víz-órcipienek helyi gyengésségben szenvedők számára, a győb se-bezett eső-dob, igen kedvelt és széleskörűt u-gany-játékok, mint csörgők, labák, bolcsók, gany-játékok, minden nagyágú rugany-labdák és sok egyéb tárgyak, melyekről szívesen szolgálnak részletek árjegyzékünkkel.

KERTÉSZ és EISERT Budapest, Dorottya-utca 2.

Írásbeli megbeszélés után melléklettel gyorran elkészítjük.

ÁTS és TÁRSAI

Budapest, szervita-tér 6. sz.

ajánlják nagyszerű és dusan berendezett női divat és kesa ruha-raktárakat a leg-olcsóbb árak mellett a nagydémű közönségnek.

Gyermekek örüljetei!

Itt van a Mikulás!

A közeledő hosszú téli estékre, midőn a kedves kislányok oly gyakran unatkoznak és hozzátartozóik nem tudják, mivel rövidítsék meg nekik idejüket, ajánljuk a gazdag raktárak gyermekjáték-árakból. Frőbei-fele játékaikat 2, 3 egész 12 éves gyermekeknek, ez utóbbiaknak még: babuk, főző-edények, takaréktűzhelyek, burorok, porcellán- és fém-edényeket, és számos hasznos kézi-munkákat. Fiúknak: doboz-játékszerkeket, állatok, katonák- és hazakkal, épí-letkövek, kocka-játékok, színházak, búvárlapok (laterna magica), valamint búvészeti készletek, festek-, író- és rajz-szerkezetek, asztalos-szerszámok, vekonyfűrés-munkák, katonai felszereléseket, egyenkint és képletben, mint: vadász-, posta-, huszar- és tüzlő-készleteket, író- és teke asztalokat s gyermekbutorokat.

Számos látogatásért esd **BRUNNER K.** Budapest, vaczi-utca 14.
Videki megrendelések pontosan teljesítettek. Nagyobb vételnél 10% engedmény. 1322

Dr. Fáykiss

Szepesi kárpát-növény-kivonata.

Egy üveg használati utasítással 75 kr.

Szepesi kárpát-növény-cukorkák.

Egy skatulya használati utasítással 35 kr.

Szepesi kárpát-növény-thea.

Csomag használati utasítással 25 kr.

Mell- és tüdő-betegeknek!

Polgári és katonai orvosok által a legjobb sikerrel használtatnak és ajánlják: köhögés, hurut, rekedtség, lég-hurut (szándhurut), náthaiz (influenza), szájkülsőség, lélegző hajók, oldalsó, kifejtett torok-gyulladás, tüdő-gyulladás és egyéb gyengítő betegségekben.

E gyógyszernek valódi minőségben kaphatók magánál a készítőnél Fáykiss József, gyógyszerész-nél Temesvárott (Jó-szefváros), továbbá BUDAPESTEN: Török József, gyógyszerész-nél, király-utca 7., Thallmayer J. és társa: Kochmeister Frigyes utódi. — Szekesfehérvárott: Diebala György, — Debreczenben: Dr. Rothschek Emil; Tamásy Károly, — Miskolcon: Dr. Csáthy Szabó, — Egerben: Suttagh János, — Szegeden: Barcsay Károly és Varga Antal gyógyszerész úrnál. — Nagy-Váradoson: Janky Antal.

Valódi eredeti Sorail-Pasta,

tapasztalatazerileg sepiő, peresének, pattanások, arcvörösség, bőrtka, ráncok, májolt stb. ellen: minden évszakban biztos segélyt nyújt és pedig káros következmény nélkül, különösen a bőr tisztálaltatásait ellátóítja. Ára 1 frt 50 kr.

Valódi eredeti Sorail-bőr-íjító-tej,

keleti mosdó-Elixir, állandóan használna, szépiíti a bőrt, s örök-iffa frissesség kölcsönöz annak, ezen fölülmúltán szer különösen hasznosítaték fűdő és minden mosakodás után és há-azarcz a nap hőségének vagy hidegnek kitve van. Egy üvege Ára 30 kr.

Valódi Sorail-hajnövesztő szer,

mely világírú tulajdonságait előállítási anyagának köszöni: ezen bal-szam — mint semmi más — medvesziből készült, minél fogva azon rend-kívüli erővel bír, hogy egész kopasz helyeken is a legduabb haját növeszt. Egy elegáns nagy porcellán tégely Ára 2 frt. e.

Valódi keleti hajkenőcs,

a hajak hullása ellen, már harmadszori használat után a hajak kihullá-sát megakadályozza és folytonos használat mellett a fejbőrt erősíti, va-lamint a gyökereknek új életet erőt nyújt. Ezen hajkenőcs különösen hasznos betegeknek és gyermeknek után megbecsülhetlen értékű. Ára 1 frt 40 kr. e.

Valódi Sorail-fejkorpa-szész,

az egyetlen szer, mely hat kétszeri használat után az annyira alkalma-lan fejkorpa megsemmisít, valamint a szőrtüszőket a fejbőrön egy-szer mindegyikorra elhárítja. Egy üvege Ára 30 kr. e.

Valódi keleti szárállnövesztő-kenőcs,

még fiatal emberek is a legelőbűbb idő-iat a leguabb száráll növeszt. Több ezer férfi ezen csatlalan szernek köszöni legszebb széké-lét. Ára 1 frt 60 kr. e.

Valódi keleti haj- és száráll-estő szer,

megszűnt, barna és fekete hajak előbbi természetes színét visszaadja, erős vagy száke haját retesz szerint barnára vagy sötét-ketere festi. Ára 3 frt 20 kr minden hasznos szükségessé készlettel. (Össze nem-á-vestendő az európai hajfestőszerekkel!)

Pasta-Miracula,

indiai rővénny-tradickióból készült fehér, ártalmatlan balzsam. Ha ezen balzsamból a bőr bármely részére, például az arcra, ajkakra stb. ces-kegyi mennyiséget dör. szőnik, az esetben még természet vagy betegségi sépiadással, mit elmeletli korakunk frt 30 peszt, az in ama utódoad-lan, mintegy oldalehet, virágzó s állású testület (szexuál) ide-elyment gyakorta csak feldű-szép és fiatal embereknek csodálunk s mely nem iszadást, am többzörös törlőgetés Átal el nem távolít-tá. Ezen kitűnő szer minden festőszépl törlőgetés-mentes. Ára 1 frt 80 kr.

A fentebb elősorolt készítmények, a legelőbűbb pipere-atalainál nélkülözhetetlenek az összes európai szépiőszerekkel. Kínáljuk, mert nem önkényűleg választott anyagokból készítettünk, hanem kiválasztott a Kelet növényeiből vártunk és szűd. évek óta a Sorail kiadó-eg-tyék képezték; egy világszerte ismert illat-ter-vezési helyből; Mustapha effendi, cász, török udvari illat-tervezőstől Konstantinápoly-ban, erednek. — Valódi és eredeti minőségben Európában csak az aláb-b nevezett forráktól kaphatók.

Reiss B. úrnál Budapest,

király-utca 46. sz. I. emelet,

hová minden megrendelés jár, azendők, melyek pontosan és lelki-teme-reten az összes előleges beállítás vagy utánvét mellett teljesítenek. Minden énké mellé a szükséges használati utasítást és csomagolva van és pedig német és magyar nyelven. A postán küldésnél csomagolási és bélyegért 20 krrel több számíttatik.

Levelezési lap.

Stahl Xav., gyógyszerész úrnak Gmündben.

Küldjön Ön nékem posta-fordultával az összes latúdválto-l mellett az annyira hatásos) **köszvény-vászonból**, mely egy barátom által, ki annak segélyével sok évi köszvény-csúsz-szenvedéseitől lett megszabadítva, oly melegen ajánlatott.

Tisztelettel

Schmid Albert,

urad. építész Schomdorffban.

Budapest TÖRÖK JÓZSEF ur gyógyszer-tárban.

Bámulatosan olcsó és mégis jó!

Gazdag választék mindenféle szalon-, utcai és vízmen-tes lábbeli-ből, melyek és gyermekek számára: kintűnő-s legelőbű módorban, készíttve bámulatosan olcsó árak mellett,

LANG IGNÁ CZ

(ezelőtt Bretschneider Zsigmond)

legjobb nevű lábbeli-raktárában.

Tájékoztul vidéki megrendeléseknél szolgájon a következő kivenat árjegyzékéből:

1 pár női házi-csipo brunell, bársony-bőr-vagy posztóból frt. 1.50—3. —
1 topánka
1 férfi-topán, fényezett bőr-, posztó- vagy orosz lákból, frt. 3—7.
1 férfi-lábi-csipo, frt. 1.40, 2.50.
1 gyermek-topán, frt. 1.50—3. —
1 csizma, sárk szamara, szűz, vagy orosz-lákból, frt. 4—7.

*) Megrendelések nérték szerint, kívánatra, a legelőbűbb megköl-tetnek. Nem tétető tárgyak visszatértenek.

Budapest, december 12-én 1875.

50-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

XXII. évfolyam.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy hatszor használt petít sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 15 krajczár; többszöri ígatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Selterstrasse Nr. 2 és Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

Dr. FISCHHOF ADOLF.

A már minden áron hadsereg által kell elvesznünk: veszszünk el az ellenség, ne a magunk hadserege által. Pedig ez által veszünk el, ha még tovább is fönn kell tartanunk ezt a fegyveres békét. A hadsereg, mely mindenünknek őrizője kellene hogy legyen, mindentünk fölemészti. Mint a polyp, úgy szívja ki a nemzetek véréit, erejét, — elvonja azok pénzét oly kiadásoktól, melyek a jövő vetőmagvát képeznék s elpusztul, elvadul az ország, míg végre elcsenevészik s megritkul maga a nép is, melyből a hadseregnek kellene kikerülni. Ezt a szükségszerűleg bekövetkezendő módját a hadsereg redukciójának ne várjuk be, hanem előzzük meg.

Az egész európai kontinens által mélyen érzett igazságot tartalmaznak a fentebbi sorok. Ez igazságot kebelében érzi minden polgár, ki hazáját híven szereti s ki szomorodva látja népe pusztulását. Azért nem csoda, hogy a ki az általános szűkségérzet-nek mindenki által megérthető szózatot adott, s a legnehezebb időt használta fel arra, hogy valamelyes módját ajánlja a népek figyelmébe e baj elhárításának, — nem csoda, hogy neve általánosan ismertté lett s emlegetik mindenütt, mint a humanizmus eszméinek egyik legbátorabb baj-nokát, még ott is, a hol az ideálok utáni törekvést gunykép emlegetik.

Nekünk kétszeres okunk van bemutatni őt olvasóinknak; először mert korunk leg-népszerűbb eszméjének, az általános lefegy-verkezésnek és az állandó seregek leszállí-tásának oly messzehangzó, erőteljes kifeje-zést adott; másodszer, mert dr. Fischhof Adolf a mi hazánkia.

1816. decz. 8-án született Ó-Budán, hol atyja jómódú kereskedő volt, ki gon-dos nevelésben részesíté fiát. Fájdalom, csak tizenkét éves koráig, mert ettől fogva az atyai ház sorsa egyre szomorubbá vált. A szülők átköltöztek Pestre s a kis Adolf már mint 14 éves gyermek leckekeadással volt kénytelen segíteni szüleinek az élet gondjai viselésében. Az ötödik gym-n. osztályban feltűnt már egy latin chriájával s a hatodikban egy sapphói ódával, melyet tanulótársai ki is nyomattak s zenére tettek. A drámai költészetben is megpróbálkozott

Dr. FISCHHOF ADOLF.